

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

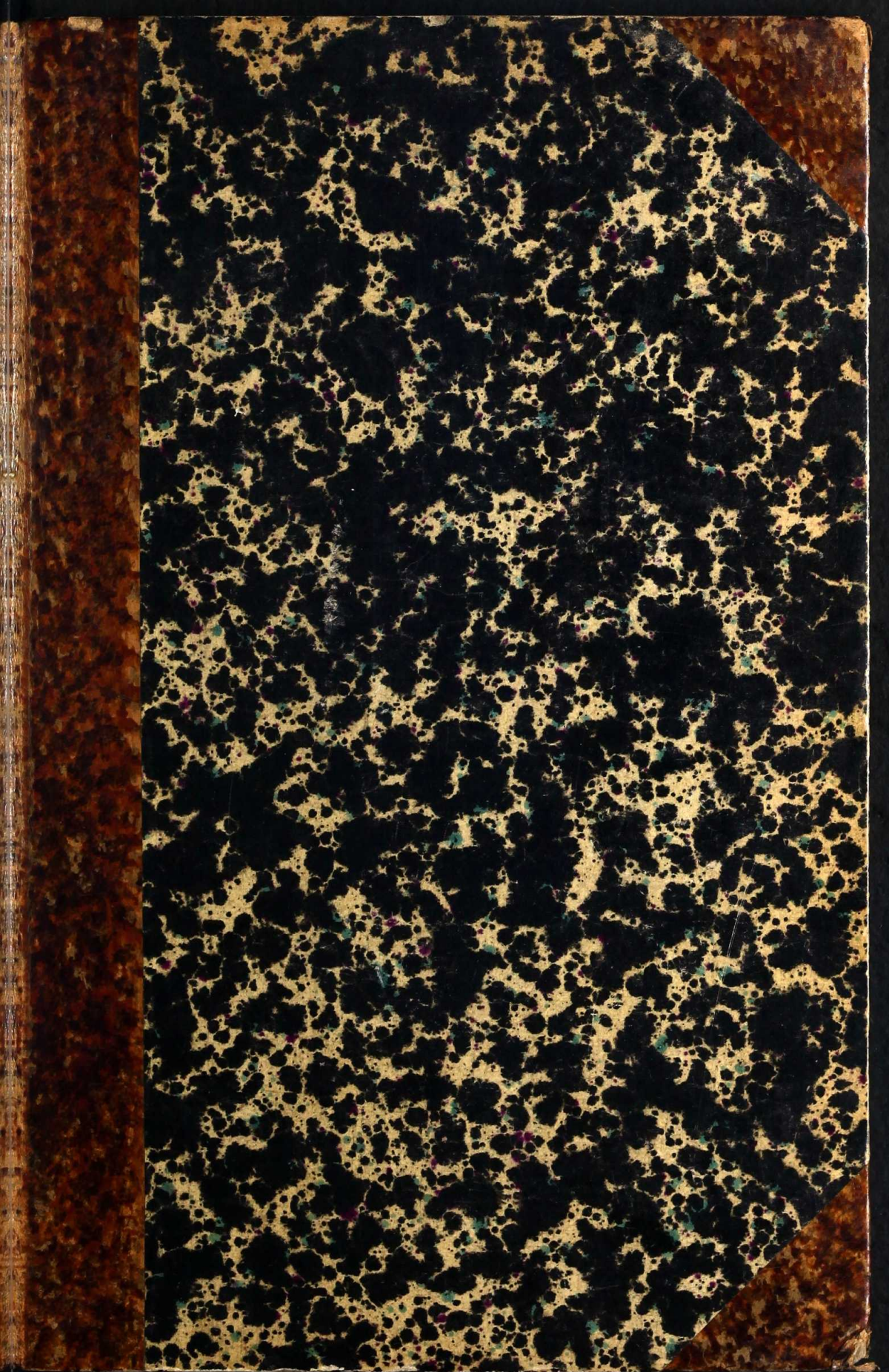
Forfatter(e) Author(s):	Blicher, St. St.; Oversættelse af P. Hansen ; med Oplysninger udgiven af "Dansk lærerforening" ved Alfred Ipsen.
Titel Title:	<u>E Bindstouw : Fortællinger og Digte i jyske Mundarter</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	København : C. A. Reitzels Forlag, 1891
Fysiske størrelse Physical extent:	82 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57-347

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021269851

Danske Forfattere Nr. 18.

E Bindstouw.

Fortællinger og Digte i jydsk Mundarter

af

St. St. Blicher.

Oversættelse af Prof. P. Hansen.

Med Oplysninger udgiven af „Dansk lærerforening“

ved

Alfred Ipsen.

København.

C. A. Reitzels Forlag.

1891.

Danske Forskninger Nr. 18

E. Bindstov

Forlaget af Danmarks Videnskabs-Selskab

af A. Blichner

Udgivet af Forlaget

Med Illustrationer af A. Blichner

1887

København

København. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

Indledning.

E Bindstouw indtager en Særstilling indenfor Steen Blichers Digtning. Det er det eneste større Arbejde fra hans Haand, som er skrevet i gennemført Bondemaal. Har denne Omstændighed nødvendigvis noget maattet indskrænke Kredsen af dens Kendere og Yndere, fordi der er et vist Arbejde forbundet med Læsningen, saa ville disse maaske til Gengæld hævde den en større Lødighed og et varigere Værd, end der kan tilkendes de fleste af Blichers andre Noveller.

Medens disse nemlig — affattede i deres Tids almindelige Bogsprog — ere noget prægede af Datidens Smag og Fremstillingsmaade, og derfor hist og her synes blegede og ældede, selv hvor Kærnen i dem har holdt sig frisk, er Sproget i E Bindstouw ikke dannet efter noget bogligt Forbillede, men föjet og formet efter Folkets egen Tale, saaledes som Blicher havde lært den at kende fra sin Barndom. Derved har denne Digtning faaet noget af Folkevisernes og Folkeeventyrenes evige Ungdom over sig — den er lige frisk i Aar og til næste Aar og om hundrede Aar, saa længe der er et jydsk Bondesprog til. Ligesom de nævnte Digtninge gör den ikke Indtryk af at være en enkelt Mands Værk, det er, som om Folket i den havde faaet Mund og Mæle og gennem Selvfortælling skildret sig selv.

Denne Ros er vel den højeste, et Værk af den Art kan naa, paa samme Tid som det ifølge Sagens Natur er en Ros, som kun yderst sjælden kan blive en Nutidsdigtning til Del.

Æmnet havde han saa at sige lige uden for sin Dör. Han havde jo al sin Tid færdedes blandt Bønder, de kom hver Dag i hans Stuer, han deltog i deres Gilder og havde en Lejlighed, som kun Præsten og Lægen har den, til at se dem i de Öjeblikke, da Menneskene, selv de mest indesluttede, aabne sig for andre.

Paa samme Tid havde han som Præstesön og universitetsdannet Mand den Smule Afstand fra dem, som var nødvendig for at opfatte og fremdrage det særegne ved dem. Og saaledes samlede han ud af mere end fyrretyve Aars Samliv med dem med fin Forstaaelse og Skönsomhed en Række Træk, som han sammenfattede i levende Billeder, saaledes at de kom til at male alle de forskellige Sider i Jydens Væsen, deres gode og deres mindre gode Egenskaber. Man ser Bonden i hans haardnakkede Vedholden ved Standsfordomme: den fattige Karl Ejler kan aldrig tænke paa at faa Gaardmandsdatteren Karen, skönt de holde af hverandre, og hun har faaet Barn med ham. „Var Du endda falden for Søren,“ siger Moderen bebrejdende til hende; „men Ejler! Aldrig i Verden skal den Stodder faa min Datter.“ Den samme Historie — kun med ombyttede Roller — fortælles i Visen om Marie, der bliver jaget paa Dören, fordi Sönnen i Gaarden har faaet Tanker til hende. Pengekærligheden i hele dens uforstilte Oprigtighed er skildret i Visen om Skærtorsdagsslaget: De to stakkels Bønderkarle Jens og Per ere bægge haardt saarede bragte paa Hospitalet, hvor deres Bysbarn Mads træffer dem beskæftigede med at tælle de Penge, som medlidende Mennesker have givet dem, og det, skönt ingen af dem har Udsigt til at leve en Nat over. Men det pengekære er forsonet ved et Træk af det rørende. Jens beder Per om, at han maa arve hans Penge, hvis han skulde dø först,

fordi hans Kæreste Kirsten vilde faa en god Del mere, naar de bleve lagte til hans. Man ser Jyden i hans Kærlighed til Dyr, navnlig til Heste. Denne Følelse er Kærnen i den smukke Fortælling Messingjens, hvor Hesten („Messingjens“) er Helten, der behandles af Fortælleren med en Ærbødighed, som om den kunde være hans overordnede, og naar Jens Jensen fortæller om Slaget ved Lybek, hvor de maatte køre ud af de døde i otte Dage, saa er det ikke Menneskene hans Medynk gælder, men Hestene. „Det var rigtig strængt for de sølle Bæster.“ — Tobakspiben spiller en væsentlig Rolle, som en kær uundværlig Ledsager, og Fortælleren glemmer aldrig at bemærke, at ved den og den Lejlighed mister han sin Pibespids. Hosekrammeren Jens Jensen slutter Beretningen om sin Deltagelse i den holstenske Krig i Begyndelsen af Aarhundredet med en Beklagelse af, at da han skulde til at sidde af Hesten havde han mistet sin Pibespids. Atter og atter dvæles der ved Erindringer fra Krigene i Begyndelsen af Aarhundredet. Enhver, der kender Bønderne, ved, hvilken Rolle disse spille i Bondens lidet bevægede Liv, og enhver opmærksom Læser vil paaskønne den Fortrolighed, hvormed de højeste Personer ere omtalte i Krigshistorierne. Prins Ekmøll (Føreren for den franske Hjelpehær) „græder som et Barn“, da han maa tage Afsked med de danske Tropper, og Lallemand (en anden af Napoleons Generaler) karakteriseres som en lille gesvindt Fyr og beundres for sit Mod som en „Wowhals“.

Medens nogle af Fortællingerne og Viserne i „E Bindstouw“ — Bogen rummer i alt tretten — beskæftige sig med Krigserindringer eller smaa Hverdagshistorier af den Art, som hændes hver Dag og alle Vegne, er Stoffet til andre laant fra Stedsagn og mundtlige Overleveringer. De ere ikke nedskrevne paa en Gang, men opstaaede i en længere Aarrække fra Tid til anden, alt som Lyst og Lejlighed førte det med. De første Stykker, saasom Hosekrammerens Fortælling om hans Deltagelse i Krigen i 1814, Wolle Vistesens Brev fra

København, Visen om den enarmede Soldat og Helmsdagsvisen bleve allerede offentliggjorte i „Nordlyset“ 1827—28; medens den første samlede Udgave af „E Bindstouw“ först blev trykt i Randers 1842.

Den sammenknyttende Traad fandt Blicher i de Bindestuer, han var saa fortrolig med fra sin Hjemegn, og vanskeligt kunde der vel findes et naturligere Sammenknytningspunkt for en Række spredte jyske Smaahistorier og Viser. Saavel Vium (Blichers Fødesogn) som Nabo-sognet Torning, hvor han 1819—25 var Præst, ligge bægge i Lysgaard Herred, der tilligemed det tilgrænsende Hammerum Herred var Sædet for den ejendommelige Bindeindustri (Haandstriking af Uldtøj).

I sin Beskrivelse over Viborg Amt omtaler Blicher den selv paa følgende Maade: I Trediverne udgjorde Uldbindingen den vigtigste Industri i 90 Sogne med 40,000 Mennesker. I Binderiet deltog bægge Kön fra fem, seks höjest syv Aars Alder og lige til den höjeste, kort enhver, som ikke ved Lamhed i Hænderne eller Blindhed var forhindret deri. En Skik, som dog för var almindeligere end nu, er den, at flere Familier eller rettere ugifte Mennesker af flere Huse samles om Vinteraftener paa et Sted, ti tolv eller flere i Tallet omkring et Bord. Af enhvers Uldnögle udmaales nu lige mange Favne, alt i Forhold til den Tid, de forud bestemme at være samlede, og Garnet lægges paa Bordet; men Enderne kastes over en Krog, som Binderne have fastsyet ovenfor det venstre Armhul. Ved Skinnet af en Lampe, som hænger ned fra Loftet midt over Bordet, og under Æventyr og Sang af de mest begavede eller under Samtaler om Dagens og Egnens Begivenheder, bindes nu ivrigen fort til Midnat, og stundom længere. Denne Indretning medfører tvende Fordele, först at der spares paa Lysningen, og dernæst, at Kappelysten mærkeligen fortner Arbejdet; thi ingen vil gerne være den sidst færdige.

Torning, Blichers eget Sogn, nød endda Ry som det, der leverede den bedste Vare; men det er til An-

nekset Lysgaard, til Skolen der, at han har henlagt Skuepladsen for sin Digtning. Dette Valg af Skueplads medfører for saa vidt en Fordel, som disse Sogne ligge paa Sproggrænsen mellem Øst- og Vestjydsk, saa at Blicher uden videre Anstød imod Sandsynligheden kan lade vest- og østjydsk Maal mødes i sin Bindestue.

Selv om man ikke vidste det, vilde man aldrig kunne tvivle om, at Fortællinger som disse ere øste af mundtlige Kilder. Derfor borger den troværdige Paalidelighed helt ud i de mindste Smaating, som udmærker den oplevede Historie fremfor den opdigtede. For flere af Stykkernes Vedkommende er det for øvrigt oplyst, hvem Blichers Hjemmelsmand har været, og hvilke Begivenheder der ligge til Grund. Vi vide saaledes, at Indholdet af Messingjens er bleven Blicher fortalt af Klavs Nielsen i Vatrup (Torningegnen). Da Meddeleeren siden saa Fortællingen paa Tryk, udbrød han krænket: Der er han nu altid saa nysgerrig og sidder og hører os ud, og saa sidder han og laver en Fortælling af det; det er jeg ikke fornøjet med.¹

Det er ogsaa oplyst, at hvad der fortælles fra Suuhns Præstegaard i Historien om Stakkelsmanden, har tildraget sig med en bestemt, navngiven Præst², medens Blicher selv, i den Tid han var Præst i Torning, oplevede en Begivenhed, der synes at have afgivet Grundlaget for Visen om Helhesten, hvor den døde vaagner i Kisten og kommer til Live igen. Saaledes vilde man sikkert, om man havde Lejlighed til at eftergaa de forskellige Stykkers Tilblivelsesmaade, i saa godt som alle Tilfælde blive ført tilbage til virkelige Personer og Begivenheder, der have tjent i al Fald som Udgangspunkt for den digteriske Opfindsomhed.

Et af Stykkerne skyldes dog en Paavirkning af anden Art. Hvad Helmsdagssangen angaar, oplyser Blicher selv, at den er dannet efter et udenlandsk For-

¹ E. T. Kristensen: Blichers Liv og Gerning. ² Samme.

billede. I en Efterskrift til Sangen — trykt oprindelig i Nordlyset for 1828 — hedder det derom: Forfatteren, der, skönt selv en fattig Fugl, lader haant om at pryde sig med stjaalne Fjedre, vil oprigtigen tilstaa, at et for nylig trykket Digt i den skotske Dialekt af Skotten Laidlaw¹ foranledigede dette Forsøg.

Hvad Dialekten i „E Bindstouw“ angaar, saa er den som allerede bemærket ikke nogen enkelt bestemt Egns, men har snart en overvejende vestjydske, snart en mere østjydske Karakter, dog saaledes, at den i de enkelte Stykker ikke er strengt gennemført, men en Smule blandet. Blicher havde jo først som Forpagter i Randlev (Horsenseggen), siden som Præst i Torning (Viborgseggen) og endelig som Præst i Spentrup (Randerseggen) Lejlighed til at lære forskellige Slags Jydske at kende, og, da han ikke var bondefødt, formaaede han ikke skarpt at holde de forskellige Egenes Sprogejendommeligheder ud fra hinanden. For ham var Opgaven den at gribe og fastholde det jydske i dets Modsætning til det danske Skriftsprog, og allerede dette forekom den Gång mange et latterligt, lidet betydende Snurrepiberi.

Sit Skriftsprog maatte han danne sig selv. Det er umuligt, at det skulde være helt konsekvent, og man ser nu og da den samme Lyd, ogsaa det samme Ord gengivet paa to forskellige Maader; men som Helhed udmærker Blichers Gengivelse af det jydske sig ved en forbavsende Tydelighed og Smidighed i Efterligningen af Talens forskellige Lyd uden ved smaaligt Pedanteri at skyde over Maalet.

I Nordlysets sjette Bind udtaler Blicher sig selv om det jydske Sprog: „Den jydske Mundart,“ hedder det her, „der igen har flere Underafdelinger, besidder mange ret mærkelige Ejendommeligheder — det er Udtalen mest, der skurrer i københavnske Ører. Det har mange sær-

¹ Det skotske Digt begynder: T'was when the wan leaf frae the birk tree was fa'in. (Det var den Gang, da det blege Løv faldt fra Birketræet).

egne, kraftfulde Ord og Vendinger, som ikke findes i det danske Skriftsprog. Mange gammeldanske, som dette har forglemt eller tilsidesat for udlændiske, høres endnu i den jydsk Bondes Mund, og — i Verdens Hovedstad, ved Hoffet i St. James, hvor de lyde yndigt fra de yndiges Læber. Det jydsk u, der som Konsonant er en Vederstyggelighed i sjællandske Ører, udvider som w (Dobbleju) de engelske Damers fine Munde. Den jydsk Udtale af b, d og g (i Sjælland ofte p, t og k, saasom næppes for næbbs, sitter for sidder, likker for ligger) forekommer Britten blød og behagelig. Æ er i Jylland bestemt, i Engelland ubestemt Artikel. I Jylland har man Fornoun og Atternoun, Engelland forenoon og afternoon. Baade i Jylland og Engelland stalker Storken (det danske Skriftsprog kender næppe dette Ord). En Knæjt i Jylland bliver Ridder i Engelland (paa Engelsk udtalt Næjt, paa Skotsk Knæjt), og en jydsk Kvinn kommer i Engelland til at sidde paa Tronen som Queen.

Saaledes ansaa Blicher det den Gang for nødvendigt at forsvare sit Jydsk over for misforstaaende Fornemhed.

I god Overensstemmelse med denne alvorlige Opfattelse af det jydsk Sprogs Fortrin staar den Brug, som Blicher gör deraf ikke til at stille sine Personer i en komisk Belysning eller til at frembringe morsomme Godt-købsvirkninger, som andre Forfattere för og siden have benyttet det til. Naar Blicher skriver Jydsk, er det, fordi han føler, at kun i dette grove og seje Ler kan han genskabe sine Jyder og indblæse dem deres eget Livs Aande, fordi kun Folkets eget Maal ejede det rette, sagte Tonefald og den sindige Takt, der er betegnende for Jydens Stemnings- og Følelsesliv.

Derfor blev hans Værk det lødige Værk, det blev, og vandt sig Plads blandt den danske Digtning's Hovedværker.

Det var dog ikke at vente, at Folk skulde indse dette straks, da „E Bindstouw“ i 1842 saa Lyset paa et Randers-Forlag. Blicher var da allerede en tresindstye-

aarig Mand. Den lille Bog udkom i en Udstyring, hvis udvortes Unseelighed vel nogenlunde svarer til de beskedne Forventninger, som knyttede sig til dens Fremkomst.

Skönt Prisen kun var ringe, varede det dog ti Aar inden den udkom i et nyt Oplag; men, da var den ogsaa trængt ind i den almindelige Bevidsthed saa vidt, at allerede Aaret efter et nyt, tredie Oplag blev nødvendigt. Siden den Tid er det yndede Værk udgivet i talrige saa vel samlede som Enkeltudgaver, nu sidst i den smukke, illustrerede Udgave ved P. Hansen og Carl Thomsen i Anledning af Hundredaarsdagen for Blichers Fødsel.

Nærværende Udgave er optrykt efter Originaludgaven af 1842, der blev besørget af Blicher selv, for Digtenes Vedkommende jævnført med Teksten i „Samlede Digte II“ 1836. Der er endvidere foretaget en Del Rettelser, sigtende til at bringe Blichers Retskrivning i Overensstemmelse med sig selv. Den danske Oversættelse er med Professor P. Hansens Tilladelse aftrykt efter hans Udgave.

Med Hensyn til Blichers Liv og øvrige digteriske Arbejder henvises til Nr. 10 af disse Folkeudgaver, hvor cand. G. Hornemann har givet en kort Levnetstegning af Blicher.

E Bindstouw.

De war e Awten fa hette Jywlawten — nej hold! A lywwer — de wa sgi den Awten far ve indda, dæ wa Binnstoww te e Skwolmæjsters, ham Kræn Koustrup, I kinne ham wal? Dæ wa nok dæ kinnt ham, for om e Vinter wa han Skwolmæjster, men om e Sommer wa han Muhrmæjster; aa han wa lih dögte te beggi Diel. Aa han ku mier end de, faa han ku stel Blued, aa vis igjen, aa vænn e Vind, aa løhs øwwer baallen Fingger, aa møj mier. Men te aa maahn wa han ett saa fulkommele som e Præjst; for han had ett gon i den suet Skuel. Saa wa vi da samled aa hiele e Bøj — ja ja! Lysgor Bøj¹ er ett saa faahle stuer: der er ikkun sejs Goer aa nowwe Huhs; men saa wa di der aasse aa Kapballe, aa Tejstrup², aa A trowwer dje Kaael i Knækkebaarre² war aasse drøwwen dæte. Men de ka no væh de samm. No Falil! Saa had vi da ænele molt aa, aa had aal sammel faat wo Gaanænner øwwer e Kroeg i e Lowt øwwer e Skyww, aa had aasse begynt aa læ di fem Pinn lest ve. Saa sæjer e Skwolmæjster:

¹ Lysgaard, en Kirkeby i Herredet af samme Navn, ligger en lille halv Mil syd for Hald Sø. Den var tidligere Anneks til Vium, Blichers Fødeegn, men blev 1816 lagt sammen med Torning, hvor Blicher 1819—25 selv var Præst. Byen er kun lille, da Gaardene ere udflyttede. ² Katballe, Testrup og Knækkeborg ere smaa Udflytterbyer i Lysgaard Sogn.

„Æ der ingen aa Jer, dæ vil synng Nød, ælle faatæll Nød, saa lidd ed saa gjæwt mæ de hæhr Værkerie ¹.“
 Saa tow hun Uret — hin Kjen Pæjster fræ Pahvse — for hun er aalti saa frammtaahlen ² — „A ku gjahn synng Jer en bette Vihs, om I ejjes gad hoer en?“ —
 „Da ve vi aasse de!“ suet A: „Klø Do kun te!“ —
 Saa sang hun aasse en Vihs. A haad aalle hoer en fahr; men A ka aallywwel gaat howw en; aa den gik da ænele søen:

Staeren sedder o Gowlen

Aa synger som han ka bæjst.

Nejenfor goer han Ejler,

Aa fløtter hans Hosbonds Hæjst.

Baanked han fast Tyrhælen,

Smed Køllen dærøwwenapo,

Vænet han sæ om a Staeren:

„A saang, hvis A wa som Do,“

„Ja hudden ær A?“ saa Staeren,

„A æ kon en fatte Fowl,

„Aa haaer ikke Annet end Fjaeren.“

„To Do haar Dæ nok en Kjærrest,

„Aa I haa Je behgi en Reh;

„A haar wal de Jenn, men ikke de Ant,

„A haar ikkun lille Gleh.

„Karen hun sørre sæ knap tedøh,

Aa A komme raa ³ bagætter —“

„Aah! gi hin Fæjstpæng!“ saa Staeren,

„Saa komme di Gammel jow wal

„Aa renne Dæ sjæl epo Daeren.“

Dæ gik en Maahned, aa dæh gik tow,

Aa dæh gik trej Gaang trej:

Saa hint di Jormueren te Karen;

¹ Pillearbejde.

² mundrap.

³ snart.

Hun wa kommen skit astej.
 De wuet ett faa lænng, saa fek hun
 En gromme villele¹ Dreng.
 Mueren smækked faa Daeren,
 Aa sat sæ po hinne Seng:
 „Hwem æ saa Faaren? Do Karen!“

„A kinner ett Anner end Ejler —“
 Hin Torer po Kinneren trill —
 „A ku wal tinnk et“, saa Mueren,
 „Men Do haa lawwed ed ill;
 „Haad Do indda fallen faa Sohren,
 „Kahænsæ de ku bløwwen gaat:
 „Do baade ham sjæl og saa Goeren
 „I Minn aa i Ynn² da had faat;
 „Men Ejler, aaller i Vahren
 „Den Stohder mi Dætter ska fo —
 „De mo Do lihd epo, Karen!“

Karen hun snowwed sæ hal omkring,
 Aa sat hinne Pann immod Stokken.
 Uhlen tuded i Kjerketuen,
 Po Raahnen³ gohled han Kokken.
 Hunnen tuded mod Kjerkepuet,
 Aa Katten mjawwed i Aahnen⁴.
 Føst saa døh hun den unge Muer,
 Aa raae bagætter kam Baaenen.
 „Nu blywwer han nok ifræ Daeren!“ —
 Saah den faasmeddele Kwinn —
 „Hwo mød haa Do faat wal aa Karen?“

Vinteren lidd, aa Fororet kam,
 Aa Staeren po Gowlen han saang:

¹ vildelig, dygtig, anden Sammenligningsgrad vildere.
² i Mindelighed (alm. jysk Udtryk). ³ Ranen, den Pind,
 Hønsene sove paa. ⁴ Arnen, Ildstedet.

„Goer hær inno din usselig Pjalt!
 „Kan ikki Dæ Tiden blyw laang?“
 „Mød længer den skal ikke heller blyww!“
 Saah Ejler; han gik te et Træ.
 Han ban hans Huesbaand aal i en Løk —
 „No skal A raa kom hæfræ!“
 Saa saah han Faawal te Vahren,
 Aa putted hans Howwed derin —
 „Gu naah mæ! No kommer A, Karen!“

„De war eisen en sølle jen!“ saah han Jepp. —
 „En wa saa bedrøwwele“, saah An Cathrin. — „En
 wa saa grussele“, saah Kjen Muotes. „Syng wos
 jen dæ goer let mier faanøwwele! Kjen Pæjster!“
 — „Læ no Enaahn synng!“ swuert hun „sin I ett æ
 faanøwwed mæ den hæhr.“ — „Ito!“ saah Wolle
 Hannsen, „A ær ett grum te aa synng; men A ku
 faatæll Jer en bette Histaarri, dær æ haatte lissom e
 Vihs, undtawwen de, te en for en bæjr Æhn.“ — „Ito!
 læ wos saa fo en!“ saah e Skwolmæjster; „men gjør
 en ett faa laang!“ — „A ska ett gjør en længer end
 en ær“ suort han. Aa saa snøed han hans Nies, aa
 tow ve.

Vi kinne jow aalsammel de hæ bette kon Bøj, di
 kalle „Skræe“¹. No ejer di dem sjælh; men i æller
 Daww hor di unne Kjasholm². Den æ da ænnele
 splet ad, som saa manne anner; men fahr haar ed wot
 en skammele gue Goer. I di Tier — A veed no ett
 saa nøww, nær ed war — bowed dær et Stød tow
 Brøer po e Goer. Den ællst a dem wa da e Mand,
 aa den ungest ejed slet ett nød, hwerken aa e Goer
 eller aa e Gwos. Men Pæeng haad han ejesen nok aa,
 manne Kihster full, saawalsom den Aahn.

¹ en lille By i Torning Sogn. ² Kjasholm (Kjærsholm),
 gammel adelig Sædegaard i Torning Sogn.

Noddeda, i de samm Golaw bowed der en Fraaww po Annsbjerre¹. Hun war ung bløwwen Enki, aa righ wa hun, aa knøw wa hun. De ku jow da ett slaa fejl, te dæ wa baade Jen aa Enaahn, dæ bejled te hin. Si kuns no! Ham den ællst Broer o Kjasholm, han bejled aasse; men de vil ett blyw te nød. E Fraaww haad sit sæ Enaahn ued; men hwem han war elle hwot han wa fræ, de mo A ett sejj, for A veed ed ett. Den ungest aa di hæ Kjasholms Brøer haad aasse sit sæ Jen ued; men de wa sgi en Buenpihg i Skræe. Jahja! han wil jow ett hat hin te Kuen; men ejjesen søen — I vedd wal. De passed hun ett om. Han ga Gaat for, aa han bøj hin Pænng, aa han lowwed hin baade Guld aa grønn Skoww; men lih vidt kam han mæ hin. Hun passed hinne Rok aa hinne Binnhues, aa hehded hinne gammel Foræller. Imelstaahn wa hun saarren, aa hinne Muer saa te hin ivessemda²: „Hwa skaae Do? bette Ann!“ Hun suet ett nød Annet po ed end: „To de veed A ett — Jen ka ett aaltid væ lih glaae.“

Mens de hæhr no stod søen po, saa kam den ællst Broer ætter, hwem de war, e Fraaww haalt aa. Aa saa suer han en hōw Ied: te han skul undlyww ham, ihwor han saa traf po ham. Men hør ikkun saa! Hwem aa Jer, dær æ kommen ad e Vej mel Ungstrup aa Tuening, haa wal aasse sit søen mødtvejs ve en Pass en laang flaad Hōw — lissom en Doss³ — i en Fihrkant mæ stuere Stien rundenom aa nowwn Broklinger aa Tejlstien. Si dæhr haar i gammel Daww staan en Kjerk, dæ hed Luhn Kjerk. Aa di Annsbjerre Folk, aa di Kjasholms Folk di wa lih gue om den samm Kjerk, aa haad jet Stuelstaah, elle Poppeltuer, som di kaller ed, i en. Si

¹ Avnsbjærg, en gammel adelig Gaard i Sjørslev Sogn.

² nu og da. ³ Dysse. Mads Doss, den fra Blichers Vise bekendte Person, havde faaet sit Navn af, at han boede ved en saadan Høj.

no bøj ed sæ¹ hwerken wahr elle bæjer, end te e Fraaww mæ hinne Kjærrest mødtes en Søndæ mæ den ællst aa di hæ Kjasholms Brøer i e Stuel. E Kjas-holmsmand gjør ett laang Snak, men drow hans Koer, aa jaw igjennem den Aahn. E Fraaw hinne Kjærrest han fil dœ øwwerenn; men han kam sjæl løkkele og wal ued aa e Kjerck. Men hwot han saa sihn timmedes, de vedd A ett nød aa. Men de bløw befolh, te e Kjerck sku rywwes nier, faa den hæ grusselig Gjanning; aa sihn haar e Folk, dæ hor te Luhn Sown, goen te Tuening Kjerck. — De wa no de; men I skul ha aa vehd, huden de gik mæ hinn e Skræpihg. Si kons no: Ham den ungest Broer han kjøwt Annsbjerre — for e Fraaww dœh knap ætter te hinne Kjærrest wa muered. Men e Goer hed ett Annsbjerre indda; den haad et ant Nawn, ingen Nolowend ka howw. De Nawn, en haae no, fek en ætte de hæ kon Tøes i Skræe — faa hun hed Ann; aa da e Herremand ett ku faalokh hin ve nowwn Meddel, saa taw han hin te Kuen i Tugt aa Ehr, aa kled hin op i Silki aa Dammask — de wa no aant end en rœ Binntrøjj² aa et Par Stunthueser³. Di løwwed glæddele tesammens i manne Herrens Oer. De sihst A besøgt dem, ga di mæ en Kaarre ful aa Bræn-vien, aa et Glas ful aa Brœe, aa en Skjelling i mi Paang. No æ den Histaarri ett længer.

„Den war ett saa mød towvele“ saah e Skwol-mæjster. „Men no sku vi wal haa en Vihs. Syng fram, Visti! Do ka jow saamanne som dær æ Finger aa Tæer paa wos Aalsammel. Men de sku væ søen en plasiële jen.“ Visti ga hans Naaggel et Snow⁴, læhted sæ fræ e Stuel, trak op i hans Bowser, sat sæ igjen, spøtted hans Skroe ued, aa tow ve gilik:

¹ byde sig = træffe sig. ² strikket, ulden Trøje.
³ Strømper uden Bund. ⁴ Skub, Drejning.

Øwli¹ han wa sæ saa løste en Swenh,
 Skul han et Æren, saa stak han irenh
 Hisop aa hæhnier.
 Gik han mæ Hjølli aa gik han mæ Plow,
 Aaller haad han Row,
 Untawwen nær han sow
 Saa søhdele, saa bløhdele.

Skjøn Else hun æ sæ en Frøken saa fin,
 Hun gor i Silke aa Moer aa Hermelien,
 Hisop aa hæhnier,
 So hun ham Øwli i Mark elle Skow,
 Aalle haad hun Row,
 Untawwen nær hun sow
 Saa søhdele, saa bløhdele.

Dæ wa Daans po Goeren, aa Øwli han saang,
 Saa mæ den aa saa mæ den saa lettele han spraang
 Hisop aa hæhnier.
 Skjøn Else stod aa soe po, huddan han ku sæ snow;
 Saa fik hun ingen Row,
 Untawwen nær hun sow
 Saa søhdele, saa bløhdele.

Skjøn Else vil faaløst sæ udi den grønne Luhn,
 Him Tanker di wanked aalt i den samme Stuhn
 Hisop og hæhnier:
 Da mødt hun ung Ejler aal udi den Skow,
 Aa saa fik hun Row,
 Di udi Græsset sow
 Saa søhdele, saa bløhdele.

¹ Navnet Øwli findes ifølge E. T. Kristensen af og til i jydsk Kirkebøger. 1815 forekommer det i Randlev Kirkebog stavet Euli. Det er næppe som af Blicher antaget det samme som Eiler.

Aa da saa hin Foræller no wa dōh ud aaw Æll —
 Den jenn gik te Himmerig, den aahn gik te Hæll —
 Hisop aah dæhnier,
 Te Egtemand aa Haasbon ung Ejler hun tow;
 Saa fik de Bæhgi Row
 Aa ve hweranne sow
 Saa søhdele, saa bløhdele.

Den Vihs grinned di aa hwæhjen, aa e Skwol-
 mæjster skaaltred¹ sæ aa gnej hans Arm, aa saah:
 „De haa da wor en skammele kaalhøhgen² Knæjt den
 samm Ejler.“

„De ka hejer ett nøth aa wæ saa mød rædh a sæ“,
 saah Kjen Pæjster „nær En ska te aa ilaww mæ
 søen Nød.“ — „De mo Do wal sejj“ saah Pe Baah-
 strup, han læhted sæ fræ e Bænk, aa sath sæ igjen.
 — „Haad mi Aallfaaers Aallfaaer wo rædh a sæ, saa
 had A knap sat hæhr.“ — „De war ibann³“ rovt Pe
 Pahvse, „Hwa veed Do om di Aallfaaers Aallfaaer?“
 — „De skal A sæjj Dæ“ suert Pe Baahstrup. „Den
 Goer hær øhsten for, som vi Bynner inno kalle Baah-
 strup, men di Stuer kalle Marswynsluhn⁴, den er i
 gammel Tier bøgged op aa fier Bynnegoer. Di hor te
 Annsbjerre, aa e Mand dæhr hed Jørren Maahswyen.
 Han røw di Baahstrupgoer nier, aa kyl di tow aa e
 Bebowwere i no Huhs i Vium, aa den treddi smed han
 te Søsle — faa degaang ku di jow tummel wos lissom
 di sjæl behaahged. — Den Fjahr, de war aakkeræet mi
 Aallfaaers Allfaaer, han fik ett Nød faa de fōhst, men
 han vinted jow. Saa degaang te e Herrmand haad faat
 de nøj Stowhuus i Baahstrup rest op, kallt han ed ætte

¹ skuttede sig, vred Kroppen. ² kry, kæphøj. ³ band-
 sat, uheldigt, pokkers. ⁴ Herregaarden Marsvinslund ligger
 i Vium Sogn. Den blev bygget i 1654 saaledes som her
 fortalt.

sæ sjæl mæ de hæ Swynnawn, aa gjor et Gill faa hans Slæjt aa Venner. Som di no wa samled Herrer aa Frowwer i e Øwwestoww, saa gor mi Aallfaaers Aallfaaer ind te dem aa taar hans Luh aa, aa sæjjer: „Godaw! aall I gue Venner aa Frænner!“ — „Ær den Bunde gal?“ rovt somm a dem, aa vil hat ham kyl ud. Men Maahswyen saah, te han mot gjahn blyww let, faa de wa Jen dæ had hans Frispraak ve ham. „Men hudden ka Do woww aa tittelier wos søen?“ saa han. „Aaejou“ suert mi Aallfaaers Aallfaaer, „A vedd ett ræther, end te vi hør aallsammel te jen Slæjt. Gue Haassbon hedde jow Maahswyen, den Mand dæhr hedde jow Griis, han dæh hedde Gaalt, aa han dæ æ jow en Wonni, aa mi Faaer haa di aall si Daww kal Pe Sow — saa maa A da aa vær aa e Swynslæjt.“

Aaeja! de grinn di aa. Men Jørren Maahswyen tow teuers, aa saah: „Sin Do ær aa wo Familli, komme Do te aa hae en knøw¹ Swynstehj aa bow i; aa saa kommer A aasse te aa gi Dæ nød aa rued i.“ — Aa den Stejh han mint, de wa Baahstruphues, som han bøgged te ham, hwo han rueded aa snahged got nok, aa hans Bøn h ætte ham. E Herremands Slæjt ær uddøe faa manne Tier sihn, aa saae ær aasse aall di anner baadde Wonnier aa Grihs. Men e Sow i Baahstruphuus haar indda jen løwwen Griis, som I no ka sie.“

Jøsses! hwo skrannied² di aa de hæer Histaarri — undtawn Kjæn Pæjster. Hun wa saa møsk³. A trowr knap, En ku ha slawn et Smiel aa hin mæ en Wownkjæp. „Do ær aalti saa fos⁴“ saah Mouens te hin, „Hwa skaae Do?“ — „A skaae slet ett Ant“ saah hun, „end no vil A te aa kwehd Jer en aahn Vihs. Begynner en let ræele, saa foer en Faabæjring

¹ pæn. ² skratlee, det bruges ogsaa om Hestens Vrin-sken. ³ sur. Møske Æbler siges i Jylland almindelig om Æbler, der have en syrlig Smag. ⁴ (udtales kort) mut, tvær, Mellemedertysk fors: hoven, stolt.

faa de i e Æhn. Aa hwa dæ sto skrøwwen i en, de æ sann, faa de skidd i den Bøj, hwor A æ fød, aa de æ hejer ett længer sihn, end te mi Bæjstemuer ku grangivvele haaww ed.“ Dæhmæ stinned¹ Kjesten hinne Røg aa saang:

Po trej Bien humper e Hælhæjst² astej,
 Faa de te han haaer ikke flier;
 Men hwem dæ ska møhd ham epo sie Vej,
 Humper snaaer i e Kjerrgor nier.

Aa Mowns han wa sæ saa løste en Swend,
 Hwor han hoer Fiolen, han dannst dær,
 Han haad sæ no aasse en fuldtrow Ven,
 Aa de wa hin Mett Mari Hanster.

Aa da han kam haatte te Hanses Puet,
 Da hoer han en Hæjst, dæ kam lumpend³;
 De fohst kirt han sæ ikke ætter ed stuet;
 „Hwa! Hwem æ de, komme hæ dumpend?“

Men dæh spraang Gnister fræ Hæjstens Bien,
 Desligest fræ Øwnen aa Niesen.
 Aa komm unne Tag da han war ikke sien —
 „Hej! hudden si Do ud, Mowns Piesen?“

— „Hudan A sir ud, de ka væh Jer de samm —
 „De æ kaalt, aa kahænsæ A fryser —
 „Vil ejjes I sie lidt aa høhr, saa go framm
 „Hudan han den Trejbjened nyser“

¹ stinde, at gøre stiv, rette. ² Ligesom et Lam skal være begravet under enhver Kirke, saaledes skal en levende Hest begraves paa enhver Kirkegaard, förend noget Lig der bliver jordet. Denne Hest gaar igen paa Kirkegaarden, den har tre Ben, og, naar den møder nogen, viser den grinende Tænder og bringer Døden med sig. Derfor kaldes den Helhesten. Thieles danske Folkesagn I, 127. ³ lumpe (engelsk to limp), halte.

„Spel op frisk! aa læ wos fo Wost aa Brøe!¹

„A skul ha let Wahrm no i Kroppen.

„Iawten A daanser, imuen kan A døe.“

De gik mæ en Swingen aa Hoppen.

Han tow Mett Mari ve hin venster Haaen,

Aa tramped aa hujed aa nikked.

Hun bløw ret saa angest, de sølle Baaen,

Aalt som hun no knikked aa vrikked.

A trowr, hun bløw kaalh, mens Mown's han bløw hied,

E Swed trilled ham unner Yww da —

„A mo let herued ætte de bette Bied²,

„Herinn kan ik længer A blyww da.“

Aa som han kam ued no saa warm aa saa wuod,

Aa suoelt i e Blæst sæ et Stød³ da,

Dæh filh han, ku hwerken røhr Haaen elle Fued.

Di Anne bar ind ham som dø da.

Saa kjor di ham hjem da, aa lo ham paa Stroe,

Aa lo di saa Snekeren komm da.

Han tow no hans Moel fræ hans Top te hans Toe —

„Do skal fo en Kihst, dæ ka romm Dæ.“

Aa han kam igjen o den ottende Daw

Mæ Kihsten, han sku puttes i da.

Men Skjægget de vil han jow føst gi et Skraw,

Mens Konneren towwed⁴ ham — si da!

Hans Kjærrest stod ve ham, aa kjæmmed hans Hoer

Aa kyst ham paa Pannen aa Øwnen.

Den Skjægskraver ind ham i Hahgen skoer —

Da wowned Kræbaaten aaw Søwnen.

¹ En gammel Bondedans. ² Arbejdstid. ³ et Stød,
o: en Stund. ⁴ toede, tvættede.

Han rehst sæ, aa soe sæ i Stowwen omkring,
 Aa soe po sæ sjæl aa di anner:
 „Hwa skaaer A, mens hæhr I haar om mæ slaan Ring?
 „Aa hwis æ den Kihst?“ — „Din nohanner¹“.

Mari ga et Skrigh, hun wa næeve aa daahn —
 Hun bløw jow saa faahle forskrækket. —
 Hun smeed sæ po Knæe, aa tow fat paa hans Haaen,
 Aa takkede Den, ham had vækked.

Aa da fik di Konner no Aant aa bestell
 End smøkh de hær Ungkaael te Grawwen —
 Di smøkked den Pihg unne løstele Spel
 Te Brudh epo Trejugersdawwen.

Den Snehker han klawwed sæ nød faa hans Kihst.
 „Hwem ska no betaahl mæ aa ta en?“
 — „De skal A“, saah Mowns, „de for aa blyw den sihst!
 „Te rehle² A døer, A vil ha en.“

„Den war ett saah mød slem“ saa Kjen Muotes,
 „hwissommensti de ejjes æ sann.“

„Da æ den hæhr sann“ saah han Jens Jensen,
 ham e Hueskræhmer — I kinne ham wal — han wa
 kommen ind ad e Daer i de samm Golau³. — Han
 bowwer ejjes en fi Miil hær øster po; men nær han
 drawwer om i Bøjgeren, aa tingger Hueser⁴, aa de
 blywwe faa silh faa ham aa kom hjem, saa legger han
 sæ gjahn ind te e Skwolmæjsters. — Noddeda, saa sat
 han sæ nier aa ga sæ te aa faatæl, lissom A no sæjer
 ed ætte ham:

„Den Gaang te A sku føøst Gaang o Sessionen,
 da wanted⁵ mi Faar knap aa nap fiir Oer i trej Snes.
 Saa fulles han aa mi Muer ad op i Præjstgoren mæ

¹ omtrent, Østjydsck nohinne. ² rehle, engelsk really, virkelig. ³ ved samme Tid. ⁴ sælger Strømper. ⁵ wante (engelsk want) at savne, mangle.

en Brik Smør aa en mægtig stuer swot Kok. Præjstmadammen beholdt baade Smørret aa Kokken; men Præjsten, de war elles en dejlig Mand, aa møj gue mod fatte Folk; men han vill alliwel ett gjø mi Faar æller, end han war¹, aa saa maat a spring Sældaat — Rytter skul a sej. Jes Piesen slap bæjr, for han fik en Resevt po no Avethekersager te aa smør hans Øwn i, aa saa fik di søen en rø Hantiring, hwægaang han kam o Sessionen; men de kaast aa hans Faar en Halhunnerdaalersseddel.

Skuelen wa slem; A ska suæ te, Løgtenanten ku ærre Jens Røg. De war en villele² Kaal te aa faastoe hans Exesis; men nærensti han søø: „Kael! Du rider som en Agurk!“ saa wa han ett naade.

De war i Kriggens Ti. Dengaang A kam ud aa Skuelen, kam A ind te Reggemintet; wo Skadron loe i Enkelfyer, men saasnaar A kam, massired vi ind a Meklenborre. Die loe Franskmannen; de wa no bette geswint Kaal. Di bottred po, de gik som Kjepper i Hjywl; men A ku ett faastoe Ant en „Futter!“³ De betyer saa møj som „Dællen skal annamm Dæ!“ Saa spuur A wo Rikmejster — for han ku praat mæ dem — hwa de wa di søø: „Di sier“, sø han, „di vil dragge den røde Kjole af Jer, aa gi Jer en blaa isteden.“ Men de bløw indda Løwn.

Den føøst Gaang wi kam sammen, da war A aa Ras Rask a wo Bøj Blænkere. Vi kam te en bette kun⁴ Skow; dæ kam trej a di hæ smo Kaal imøød mæ wos. „Hwem dær!“ sø A. „Kiklava!“⁵ sø di. „Feldt-rov!“ sø A. „Sakkarnommedjø!“⁶ sø di. „De æ mis-

¹ Dette sigter til en tidligere Lovbestemmelse om, at naar en Mand var over treds havde han Lov til at faa sin ældste Søn fri for Værnepligten. Den paagjældende gik under Navn af Gammelmandssøn. ² duelig. ³ Fordrejelse af det franske Foudre (Lyn), der bruges som et Udraab. Jævnfør Tyskernes Donnerwetter, vort „tordne mig.“ ⁴ Korn, en lille Smule. ⁵ Qui va là, hvem der? ⁶ Forvanskning af Sacre nom de dieu, Guds hellige Navn (en Ed).

sen Løwn!“ sø A; „vedd I ett bæjr Feldtrovet, saa skal I føl mæj te Skadronen!“ Men saa drow den jenn hans Savl, aa rej li po mi Kammeraat. A tøkkes relle nok han kalt wos Engle¹; men Skam slaa ham, han mint ett mæ et, for han ga Rasmus et Slaw, te han fil ow Hæjsten. „Hwa!“ sø A, „slaaer Do Ras Rask, saa skal Dællen regiaë Dæ!“ aa mæ de samm hoog A ham øwer hans Nakk, te han buust en Bagkorre². Da di anne Tow soe de, saa begynt di aa futter aa sakker, aa rent in po mæ, som di vil rien ha trojn mæ nier. Men A søe: „Snak Dansk, I tydsk Hunn!“ aa saa slow A den jen øwr hans høwr Arm, aa den aan øwr hans venstre, aa saa taw A dem te Faang, aa før dem te Skadronen. Men Rikmejsteren ba den bitte Mand³ ta sæ, no wa vi uløkkele, faa de wa Fransmænd. Siin lært han wos, vi sku sej: „Dragoon dannea.“ De faastodd di, saa vist di vi wa Danskere.

Jengaang indtow vi en Stad, der hedd Rasseborre. Gui bewaars hwo de gik te! Dæ wa en Vagtmejster ve fiaer Skadron, han had wo mæj faa Stralsund, degaang di slow Grøw Ske el ihjel; han had undlywet manne Minnesker i Kri. Han sø, te de Slaw ve Rasseborre⁴, wa de grommeste Slaw, te han had wot i; men de ve Lybek⁵ war inno grommer, faa diæ maat di haall et i ni Daw aa kyør ud ow di Døe — de wa

¹ Franskmændene tro, de ere Englændere (Anglais). Man maa erindre, at ogsaa Englænderne kæmpede med mod Napoleon.

² slog en Kolbøtte.

³ den bitte Mand er Fanden (jvnf. Udtrykket Bettefanden). Den store Mand omvendt er Gud.

⁴ Slaget ved Stralsund fandt Sted 1809. En tysk Friskarefører, Ferd. v. Schill, der paa egen Haand havde organiseret en Folkekrig mod Napoleon, havde nemlig kastet sig ind i Byen. Den blev stormet og indtaget af danske og hollandske Tropper, og Schill faldt under en Gadekamp.

⁵ Slaget ved Lübek fandt Sted i 1806, da Blücher med tyve Tusind Mand havde kastet sig ind i Byen. Franskmændene indtog den ved Storm, og Byen blev given til Pris for en tre Dages Plyndring.

retten stræng faa di sølle Bæster. Men ve Rasseborre — som A sku fotæll — war et saa møj ænkele aa si, hudden de gik te. A soe en fransk Sældaat, han gik mæ et bette Baan po hans Bangenet. „Do er et Skaan!“ sø A. „Piiv mæ laang Rør¹“ sø han. „Do ska ha Fannen!“ sø A „A ha sjæl betal mi Piiv, A kjowt baadde Piiv aa Rør aa Mondbeed a Ras Rask degaang vi loe i Issehow.“ Men saa kam der en grusselig Hovven Fransmænd, aa di rovt aasse „Piiv mæ laang Rør!“ saa tint A, de æ de bæjst Do rier di Vej, om Do vil behaall di Piiv.

Degaang vi saa kom te Hamborre igjen, saa vil vi ett længer væ ve Fransmannen. Da vi saa Faawal te ham, da græd Prins Ekmøll² som et Baan, faa han vil ett haa wor aa mæ vos. „Faawal!“ sø vi. „Adiø“ sø di, „adiø Ræw aa Har!³“ „Kys vos hiæ!“ sø vi. Saa begynt di igjen mæ dje Pivsnak. „Ja piiv I no i wo...“ sø vi, aa saa rej vi te Baanhøwd. Die kam Kosakkeren om vos⁴. Di vil prik ætte vos mæ dje Pigkjepper. Den føøst, A soe, tint A war en Kræmer; men da han kam nærer, ku A wal sie te de sku vær en Krigskaal. „Do er en sue Kaal te aa riü“ sø A te ham: „A trower missin Do sidder oweno di Madpues.“ „Dowre!⁵“ sø han. „Ve Do ha Dowr?“ sø A, „ja dessom Løgtnanten soe, hudden Do sedder mæ din Knæer, saa vil han nok gi Dæ Dowr; ka hæense Do fik Teward aasse.“ Men saa stak han mæ i mi høwer Laar. „Do æ sue nære!“ sø A, aa saa hog A

¹ Forvanskning af Vive l'empereur! (Leve Kejseren).

² Marechal Davoust. Efter Napoleons Sejr over Østerrikerne ved Landsbyen Eggmühl i Nedre Bajern, fik han Titlen Fyrste af Eggmühl. ³ Misforstaaelse af au revoir (paa Gensyn).

⁴ en Afdeling Kosakker under Anførsel af Tottenborn, en bekendt tysk Partigænger, men den Gang russisk Hærfører, deltog i Krigen. ⁵ Dowre er en Fordrejning af det russiske dobra eller maaske snarere af det lillerussiske dobre, som betyder: Det er godt! De Kosakker, der kæmpede imod os i 1813—14, vare for en Del Lillerussere.

hans Kjep mit øwer, aa ham sjæl bag etter. „Do ku ha woer fræ mæ!“ sø A. Diæ war aasse en fransk Genneraal fulle mæ wos. Di kalt ham Lallemand¹. De war en Wowhals. Han haad en bette rø Lue po, den swinged han aalti mæj, aa saa rovt han lissaa høwt som han kunn: „Brave Danna! A æ laang! A æ laang²!“ men de war ett sann, faa han wa kun en bette stumpet Kaal; men modde wa han.

Sien drøw wi te en Bøj, di kalt Sestej³; diæ wa saa manne Finner, te den jen ku ett spøt faa den aan; men vi ragt dem indda tesii, aa kam walhollen in te Rensborre. Po Vejen kam der en Fransmand rennen, aa sprang op po Højsten bag ve mæ: „Væk Per Mission⁴!“ sø han. „A hedder ett Pej, A hedder Jens“, sø A, „ik heller vil A go væk for Dæ; men ve Do væ skekkele, saa mo Do ri mæj.“ Saa vil han hat Akkevit. „Ve Do ha Brænvii?“ sø A, „de ka Do fo“ aa saa ga A ham ow mi Flask. Da han had drokken, begynt han aasse aa snak om mi lonng Piivrør. „Hwis-sommensti Do ett holler Flav“ sø A, „saa skal A kyll Dæ nier ow Højsten.“ Men saa ba han om en mild Pardon⁵ aa siin bløw han rolle.

De wa de siist Slaw, A war i; aa degaang A sku te aa sedd ow Højsten, haad A møst mi Maandbed te mi Piiv, aa A haar aalle sit et siin.

„Faa den Sag“ saah han Mahs aa Vrahnum, „A haa jow ænele aasse wor i Krie, aa de ku ha gaan

¹ Lallemand, fransk General, førte i 1813 en Afdeling af den franske Hjelpehær i Holsten. † 1839 som Kommandant paa Korsika. ² Tapre danske! Fremad! Fremad!

³ I Slaget ved Sehested 1813 kastede den danske Hær, der befandt sig paa Tilbagetog fra Lübeck, Hannoveranerne til Side, der holdt Byen besat, og banede sig saaledes Vej til Rendsborg. ⁴ Franskmanden siger Avec permission (Med Forlov).

⁵ Mille pardons ∴ tusind Gange om Forladelse.

mæ mød wahr end de gik, aa de endtes mæ te A fik
 en gue Kuen — jaja! no æ hun dœe aa hæn, sølle
 Kjesten, men hun wa gue ve mæ saalænnng hun lœw-
 wed; A mo ett sej hin Ant po. Noddeda, saa haar A
 laae den hæhr Vihs om den hæ Krie, aa hudden A fik
 Hold o Kjesten.

Degaang te di ve Kjøvvenhawn mæ Amraal Nielsen
 drowes —

De war en hœw Skjætaasda di besteltt ett Ant end
 slowes —

De Pust begynnt ve Kjerketie¹, da di had ringed sammen;
 Men Klokken den blœw trej saawal, fa Nielsen han
 saah Amen —

Aa de wa Mæ aa Jens aa Pier — fræ jen Bøj a alle
 Trej —

Aa po et Skiv hed Prøvestien dæ wa vi aasse mej.
 Den Tie te Klokken den war oth, aa vi had faat wo
 Dower,

Da rovt Cavtejnen: „Karle! lad mig see, I ikke sower!“
 Aa aall di Skihv, dæ drœw faabi, di smeed dje Kuller
 te wos.

Tesist saa kam dæ trej mæjit, aa di blœv leggen ve wos.
 Di skœed, aa vi skœed. Wo Cavtejn — Pe Lassen
 war'd di kalt ham —

Han rovt faa hwæhr en Kuhl dæ kam: „Den maae vi
 ha' betalt ham —

Di Kuller flœw saa tyk som Smol aa pehv som nowe
 Hjæjler.

Di kam aa slow wos øweræhn, som nær di spille Kæjler.
 Aa møt po Dawen ve en pas, da tremled Jens aa
 Pier.

A sokked ve mæ sjæl, aa saah: „No sies vi aalle mier.“
 Saa blœw vi ve aa ponses² saalen, aa de wa relle haat.

¹ Skærtorsdagsslaget begyndte Klokken ti om Formid-
 dagen. ² ponses siges om Vædderen, der støder med
 Panden.

Faa Klokken gik te fihr, aa vi had ingen Onnen¹ faat.
 Tesist bløw Engelsmannen kyw aaw aal den hie Han-
 tiering²;
 Wo Løgtnant tahrt hans Pann, aa saah: „Hold inde med
 Sjarsiering!“
 Saa skrej A i en Boed te Land, aa fek mæ Nød aa
 beddo;
 A gik aa oed, faa dæhr war ett en Plett te A ku seddo.
 Die kam da Jen, A kinnt, aa saah: „haa Do wor i
 Labeeten³?“
 „Ja let“ saah A — „da æ“ — saah han — „di Anner
 o Lassareeten.“
 „Hwah? Hwem“ saah A — „I! Pier“ saah han, „aa
 Jens, di Kammeraater.“ —
 „Saa ær ed ikke waer“ saah A, „te vi sto hæhr aa
 praater.
 „A tint te di wa slawn ihjæl; A soe jow faa mi Øwen,
 „Di tremled øwweræhn — ino! — da war et wal djæ
 løwen.
 „Ito! A vel indda dæhænh!“ — „Ito!“ saah han, „A'l
 mæddæ;“
 Men Gud bewaarhs! hwa dæ wa fult! aa ek en Boes
 wa ledde.
 I Salsen⁴ loe di begi Tow, faa di ku ett kom længer.
 Aa Minnisken di stod omkring, aa glowd aa ga dem
 Pænger.
 Aa dæhr stod stuere faarnem Folk, aa Frøkener aa
 Fraawer,
 Aa ga dem. „Hillemænh!“ saah A, „da skal A loww
 I skaawer!
 „Hudn goer et mæ Jer!“ — „Skit!“ saa Jens: „A'r
 aah mæ begi Fædder.“ —

¹ Middagsmad. ² af alt dette Væsen. ³ Ordet stam-
 mer fra fransk (la bête), her betyder det Knibe, Klemme.
⁴ Forstuen, i nogle Egne af Jylland bruges det om selve
 Dagligstuen, i andre om Bryggerset.

„A mæ mi Ahrm, walkommen Mahs!“ saah Pier —
 „ærd Dæ dær æ dær?“

Men Jens han loe, aa tow mod Pænng; han talt dem,
 aa han djelt'em;

Aa de wa Søpænng aalle Slaww; han had nok mæ aa
 skjelt'em¹.

Di hall put han i Pies Fek², di hall dem tow han
 te sæ:

Men saa ga han et Hjahtesok aa prøwed aa læth ve sæ:
 „De blywer rinng mæ mæ“ — saah han — „A trower
 ett A løwer.

„A bie Dæ saa almindele, Pier! komme Do dærøwer,
 „Da skal Do hælls mi Faaer aa Muer, aa Kjesten ekke
 minner!

„Aa ka Do løww, da bier A Dæ, Do gywte Dæ mæ
 hinner!“

„De skie ves ett“ — saah Pier — „faar A mo vesnok
 følles mæ Dæ?“

„Hwa ska wo Pænng blyw te?“ — saah Jens —
 „Mahs! ve Do ta dem te Dæ?“ —

„Aa fløj dem hjæmm?“ — „Hwofor ek de“ — saah A
 — „A ska wal ta dem.“ —

„Vel Do gi Kjesten aalle mien?“ — saah Jens —
 „faa hun ska ha dem.

„Men hwiissom, Pie! Do dør far A, maa A saa arre
 dihn?

„Hun fek indda en kjøn kon mier, nær di bløw laa te
 mihn.“

„Aa ja!“ — saah Pier; aa de war aa di sisti Uer han
 taalt,

Faa føst døh han, aa saa døh Jens: aa saæn fek
 Kjesten Aalt.

Saa drøw A hjem mæ den Beskien, aa kam te
 Ørum sille —

A vil ett go te Kjesten strags, men blyww te'm
 Moenen tille.

¹ skelte, at sortere, at skille ad (Blicher). ² Lomme.

Mi Faar aa Muer — de skal A loww — di smillt de-
gaang di soe mæ.

Mi Muer hun saah: „I Guskilow! Do kun indda begoe
Dæ.“ —

„Ja de wa stint¹ nok“ — suered A, aa kyl mi Twær-
sæk nier.

„Do æddet nahgen“ — saah mi Faaer — „hudn goer
et Jens aa Pier?“

„To di bløw skaat“ suer A, „dæ war aa ret en slem
Spitakkel;

„Di loe som slagted Swønh; te A bløw frie, de war't
Merakkel.“

„Hm — hm — hm!“ saah mi Faaer — „hwem kaast'em
hen? hwem full te Grawen?“ —

„Ham sjæl² han kaast'em hen“ — saah A — „aa hiele
Kjøvvenhawan

„Ful dem te Grawen. Dæh bløw ringed, præjked, dæh
bløw songen.“

Mi Muer hun slow hin Hinner sammen: „De wa knøwt
aaw Kongen.“

„Mi Faaer han saah: „No fo di Saarre te Øwllis —
sølle Kjesten!“

„Faa nærenstie En haaer en Ven, saa vel En nødde
mest'en.“

Om Muenen degaang vi had et wo Dower, saah mi
Mower:

„Do ska wal hen te Øwllis no? — A følle mej, A
trower.“

Da Kjesten soe mæ, stak hun i aa græhd — faa di
had saae hin't —

„Hwa ka de nøtt!“ — saah hinne Faaer — „Aah!“ —
saah hun — „de ær aah stint.“

„Aa Jens! Jens! Jens! Do wa mi Ven — aa hwofaa
skul A møst Dæ!“

¹ haardt, strængt. ² Kongen.

„Aah! gi Dæ stell te 't¹!“ saah hin Faaer — dæ foes
wal Jen, ka trøst Dæ.“

Saa tow A op mi Paang mæ Pænng — dem Jens aa
Pier had ginn mæ:

„Dem ska Do ha te Arrepaaet!“ — saah A — „Ka de
ett linn Dæ?“

Saa kam vi te aa snakk en Kuen baad' om de Jen
aa d'Annet.

Mi Faar kam aasse te aa saah: „den Krie æ slem faa
Lannet.

„Men ejes no te Jens æ døe, hudn tinke Do no Øwli?

„Do kan ett saahn sedd Enkimanh: aa de'r't waer aa
vrøwl i.

„No ska Do inten gywt Dæ sjæl — aa Do æ raa faa
gammel —

„Aa Do aa hun I sku nohinne² væhr epo jens Hammel³.

„Aa A veed ett, Hwem de sku væhr“ — han suer: „A
veed sk' ett hejer.

„Ku Kjesten finn en Kaael mæ Let, kahænsæ de wa
bejer.“ —

„Ito!“ — saah Muens mi Faaer — „Do k' ett behøw
aa lied aah laant“ —

„Aah! I behøwer hejes ett“ — saah Kjesten — „aa
ha aah traant!“⁴ —

„Hm, hm!“ — saah Øwli — „hm! A veed, di Sæn han
haae no Skjellinger“ —

„Hint wos en Dram aa en Bed Brøe! de ka ett hjelp
vi kjællinger.“

Men saa bløw Kjesten rint kataalsk, aa hwæll, aa ba
om Daw da⁵.

Men sihn som vi kam sammen saan i jjit aa annet
Law da:

¹ giv Dig stille til det, slaa Dig til Ro. ² omtrent.

³ at være paa ens Hammel (Billedet brugt fra et Forspand)
betyder at passe godt sammen. ⁴ altfor travlt. ⁵ at

bede om Dag vil sige at begære Henstand. Partiklen da
hænges bagved uden paaviselig Betydning (Blicher).

Somti saa wa hun ett betint, aa annetier hun töt et.
 Tesist saa blöw vi Manh aa Kuen, aa Ingen haa faa-
 tröt et!

Noddeda! Wolle Vistesten haad tawn still den hiele Awten; men ve de Law fik han isinn aa snak mej.
 „Hwem dær æ kint i Graah aa dæromkring“ saah han, „veed wal aasse, te dær æ Nød, di kalle Swenh Graahs Capel¹ — faa hæ haa wot en bette kon Kjerck engaang, lissom dæhr øhsten for Ungstrup. Men de ær ænele saa lænng sihn, te mi Aalfaaers Aalfaaer haad ett sit Nød aa den hæ Kjerck. Stien æ dær inno nown aa; hwem dæ gidde gaan ætter ed, ka snaar finn e Stej po Groskovs Mark, lit nueren faa Haww Sœ². Degaang de skidh, som A no ska faatæll, si da wa dæ trej Konger i wo Land — aa de wa di tow faa manne, ka A trow, faa jen ku ejes haa wot nok: trej Konger i et Land maa wæ lisse gaat som trej Konner i jen Hues, faa hudden sku di faaliggese? Noda: den jenn aa di Konger hedd Swenh. Han slow den aahn a di tow anner ihjel ve et Gjæstboj, hwo de no war, aa han vil gjo lisse ve den treddi. Men han unnrent, aa sanked en gromme Haav Kriesfolk sammel, aa øwwerwan Swenh i et stur Slaw, di haalt derind po Graah Hie. Swenh han tawt baade e Slaw aa e Lyw, som A no ska faatæll. Den Dav far e Slaw sku stoe, saa stod e Konng udden faa hans Tjelt, aa saa bøj ed sæ hwerken wahr eller bæjjer, end te en Buenkuen kam gaangend faabi, aa hun war en skammele knøwh³ Kwinn. E Konng fek Løst te hin, aa lo hin træk ind i e Tjelt, aa loe aasse ve hin, men haat imued hin Villi. Dæ ku wo manne Konner, dær ett haad tawn

¹ Grade eller Graa Kapel skal ifølge „Dansk Atlas“ have ligget imellem Graagaard og Ravnholtegaard. Dets sidste Spor have endnu til den seneste Tid været synlige.
² Have-Sø eller en Sø i Sydkanten af Torning Sogn. ³ køn.

sæ søen Kjellingerie næe saa nær; men den hær wa strix i ed. Saa snaar hun wa sluppen ud igjen, rent hun hjem, aa græd saa møj moddele¹, aa faataall hinne Mand Aalting, lissom de wa gawn te. Saa bløw han ilworn², aa saah: „Da skal A indda sie om A ka betaahl den Skitting aa en Konng de hæh Støk Arbed.“ Dæhmæ tow han en Yws³, aa stak bag nier ve hans Nakh, mæl hans Innetrøjj aa hans Ullenskjøt⁴, aa gik ued. Men e Slaw wa begynt, aa de uet ett lænng, fa Swenhs Folk bløw splet ad aa faadrøwwen. Han maat jow aasse sjæl remm, aa kam faahren aaljenn po hans Hæjst dæh faabi, hwor e Buen stod aa soe po e Slaw. Men saa støwted hans Hæjst. Finneren war ætte ham et Stød tebaahg. Han rovver te e Mand: „Hæel mæ! Hæel mæ! om Do veed et Stej.“ „A ska hæhl Dæ søen“ saah e Buen, „te di Uvenner ett ska finn Dæ løwwen.“ Mæ de samm hog han e Konng møt i hans Pann mæ e Yws, te han fil stjendøe øwwerenn.

Da hans Muedstanner, Konng Wolmer, kam te aa fanh ham, lo han ham johr po de sam Stæj, aa byg den kon Kjerck øwwer ham.

Ætte hans Døe haa di aalti kal ham Swenh Graah, faade te han omkam dæhr. — Men øwwenpo de hæhr ve vi no ha en Vihs aasse om Krie, som jen aa mi gue Venner — ja de er ett længer end tow Oer sin han døh — han haa sjæl dejtet:

Den Tie A war en bette Kaal, aa gik aa utted Foer, A fek mi Føh aa Klejemon i Muoten Jensens Goer. Aaw Naahd aa Barremhjatehied de fek isinn aa ta mæ, Da mi Faarællr wa falln mæ fræ aa ingen Anr vil ha mæ.

Die war A ejsen manne Oer — had retten gue Daww;

¹ modelig, dybt bedrøvet.

² gnaven.

³ Økse.

⁴ lang Vadmels Trøje.

Lid ingen Nø i nowen Maad — faa de wa Synd aa
klaww.

Bøn had di ingen flier end mæ aa saa djer ejen Dætter —
Di tinnt wal aasse, som de gik, te dæ kam ingen ætter.

Aa mæ aa Muotens Sessel¹ — som Søskin wust
vi aap.

Dæ war ek jen uen Blosdrohv i hinne hiele Kraap.

Vi wa som Jit, hwa Jen den vill, de vill den Annen
aalti;

Vi wa tesammen føst aa sist, i Mark aa ve wo Maalti.

Vi had jen Sæng aa legg wos i, ek heje ku vi soww,

Fa di had loe wos sammen i wor ejen Byssiloww².

Te Skuol aa fræ Skuol gik vi knøwt, aa haalt hwer-
anres Hinner;

Aa hwær en Puhs A boer hin øwr faa de te hun wa
minner.

Saa fultes vi, mens vi wa smo; aa sihn da wi bløw
støhr,

Vi gik jit Vintër begi Tow te Præjsten i Faahør.

Aa saa bløw hun mi Gajilam³, aa A hin Nøjorsgaw⁴ da
Degaang te di djelt Kjærster ued i Kaal- aa Pigi-law da.

Men sihn da A wust bæjer te, aa bløw di jit aa tyww:
Saa maat A te Session, aa spring Sældaaet, aa læ mæ
skryww.

¹ Sessel, jydsk Form for Cecilie. ² Vugge eller lille Seng.
³ Gadebasse kaldes den Karl, der vælges af de andre Karle til at forestaa deres Fastelavnsgilde. Gadelam den Pige, som af de andre Piger vælges til at være Gadebassen behjælpelig dermed. Ogsaa Byens andre Karle faa hver sit Gadelam, der tildeles dem af Gadebassen. Efter Fastelavnsridningen tager hver Pige sit Gadelam med sig hjem, og bægge beværtet af Pigens Madmoder med Middagsmad og Kaffe. ⁴ Uddelingen af Nytaarsgaver er en lignende Skik, der medfører visse Forpligtelser til at danse sammen.

A fek mi Pas, aa Sessel græed aa saah; „Faawal no,
 Pier!
 A tinke ves, Do go di Vej, A sie Dæ aalle mier.“

Hun græed — A græed — de war en Ænk aa vi græed
 begi Tow.

Men da vi skeltes lowed hun, te hun sku blyw mæ trow.
 Saa maat A da massier astej aa ind te Reggemintet.
 A soe hin ett i ølle Oer; de had A aalle vintet.

I tow Oer gik A Skuolen fram, aa sihn kam A i Krie.
 Die lid A Unt aa Hoerhied; de war en sølle Tie.
 Tesist kam A i Slaw, aa fek mi høwer Arm spolieret.
 Di skoer en aa ve Aawselen; aa saaen bløw A korieret.

Di kunn ett bruhg mæ længer dier, aa dæfor fek A Low.
 Saa gik A hjem den laange Vej, rint uhd fræ Issehow.
 A tint saa tit aa manne Gaanng: hudan mon Sessel
 haar et?

Kahænsæ hun æ dœ aa henn: saa æ hun wal faawaaret.

Aa som A kommer te wor Bøj, aa sie te Muotens
 Goer,
 Hwor A had lōwd saa glæddele mi guede Ungdoms Oer,
 Da wa der Spel aa Løstehied, aa Huset fulh aaw Gjæjster,
 Aa Gillwown i den hiele Goer, aa Towten fulh aaw
 Hæjster.

Aa da A kam saa te den Daer, aa saah; Gusfrej herinn!
 Da war dær ekki Jen, saa' Tak; ekk Jen dæ ku mæ kinn,
 Fa Brudden kam, aa kieg derued — aa de wa Muo-
 tens Sessel —

Hun slow hin Hinner te hin Lohr aalt mæ saa stuer
 en Ræssel.

„Aa Herreguj! hwa sier A no! to de æ Pie dæ stoer.
 „Aah Pier! A vinted ætte Dæ i samful ølle Oer.

„Mi Faaer aa Muer er begi døh — hwi skull A go fræ
Goren?

„Do kam jow ett — Do skrøw jow ett — no ær A
gywt mæ Soren.“

„Hwa skull A skryw mæ, Sessellil! mi høwer Arm
æ henn;

„Aa far¹ i Krie aa fremmed Lann, A ku jow ingen
senn.

„A æ en Krøvl; de sie Do wal, aa ingen Minnesk nøtte —
„Gud give det, jeg maatte snart herfra til Graven fløtte!“²“

„Gi Dæ tefres!“ saah hun, „Do skal slet ikke suk faa
Brøe!

„Saalængg vi Anner haaer en Koen³, da skal Do ett li
Nøe!

„Do ka jo blyww som Do haa' wot i gammel Tie i
Goeren!

„Kom inh aa sæt Dæ ve wo Skyw! saa ka vi snakh
mæ Soren!“

Si no ær A en gammel Kaael, aa gor aa utter Foer;
Aa foe mi Føh aa Klæjemon i Muoten Jensens Goer.
A fløtte Kyer, A fløtte Hæjst, aa Smaatöw sier A ætter;
Aa somti po mi venster Arm A bærer Sessels Dætter.

Da no den hæ Vihs om den jenarmed Sældaat war
ued, saa tow Wolle Vistisen⁴ ve igjen, aa saah: „A
skal indda beskryww Jer, hudden de gik mæ de Oer,
A tint derøwwer i Kjøvvenhawn. A haar inno
gjemt de Brøw, A skrøw hjem, aa no vel A løhs ed
faa Jer:

¹ før. ² Rimeligvis anført fra en eller anden Folkeviser.
³ et Korn, en lille Smule. ⁴ Det efterfølgende Brev findes
trykt allerede i Nordlyset for 1827.

No er A da bløwn Kusk ve en Brandispettør, aa hwiissommensti I so mæ no, kun A rele ræh Jer hen, faa nærensti A sedder o e Bok, sir A ud som en Bjøn, faar A haar en Ûllenskjøt¹ aa baare Ræwbælle, aa en laajn Kabus mæ en Ræwhaal i e Nak. Den naadde Frow saah føst, te de sku wot en Ræwrump; men saa saah A: „Nej ejs manne Tak, de passer A ett om.“

De væst A haad her, de føst A kam her, war ejs aa faasto dje Snak: den naadde Frow wa rejn Tysk i hinne Taahl. En Swønstiæg kaller hun en Svinestej, aa en Stej² kaller hun en Stie. A vest haatte ett huden A wa vænt i et. „Kan han bære en Stej til Bageren?“ saah hun te mæ. „Nej hwerken A ka ek hejr A vel; hwa skul han aasse mæ den?“ saah A te hin. „Saa kan han gaee den Sti han er kommen paa, jyske Kvaj!“ saah hun te mæ; men saa kam Hæhren, aa han skel wo Træd. Di bitte Smobøn er aasse no gromme Krabaater: næ di sie mæ, skal A aalti staw te mi Nawn; nær A saa sejr „O sejr ou, L, e, Le, Wolle,“ saa grine di saa dje Maw æ farre aa spræk. De gor ejs knap te hæhr, faa nærensti A beer om en Tovædels³ te e Brø, saa øwerbegrine di mæ, aa lærer te di ka ett faasto hwa A sejr. Da wa di møj bejr ind i e Sønne⁴, degaang te vi war ilaw mæ e Kosakker; nærensti A dæhr faalaangt faa tow Skjælling Wost, saa ga di mæ aalti faa fih Skjælling Pøls⁵. A haa wo tow Gaang o Kaameddi; di saah faa mæ, te di spelt dæhr, men A so hwerken Kwot eller Tærninger; A so de wahr wa, faar A so den Slemm. De war uhd o Vejsterbrow⁶. Føst kam der en Kriskaal, aa han sat en

¹ lang Vadmeststrøje. ² Stige. ³ en Taar Vædelse, lidt at drikke. ⁴ syd paa. ⁵ Tydskerne tro, at de forlange Wurst (Pølse). ⁶ Fra 1802 opførte Casorti og Price ægte, italienske Pantomimer i et Lokale paa Vesterbro. Stykkerne var for en Del de samme, som spilles endnu, saasom Harlekin mekanisk Statue — Harlekin Skelet eller Pjerrots Forskrækkelser osv.

Stej te et Huus, aa krøv in aa et Vinni. „De komme Do gal fræ“ saah A, „dessom der ejs æ Folk hjemm.“ Dæ stod nowr Kompener ve mæ, di ga dem te aa li aa mæ; men aaller saa snaar wa han kommen nier igjen, fahr e Mand kam ud mæ et Lyus i hans jen Haahn aa en Koor i den aahn, aa saa røg di sammen; men e Tyw stod sæ, aa stak e Mand ihjel. A rovt te di sku griiv ham, aa før ham te e Herredsfowd, men di low a mæ, aa holt faa mi Mun — søhn æ et aa ha gue Fortaalere; kahænsæ han aasse had stollen sæ rigg, faa saa haad han ingen Nø. De waart ett læng, saa so A ham igjen, han sad aa oed mæ tow Kwinfolk, aa en Møllerswen gik faa Buer. De war en speddelske¹ Knæjt den samm Møllerswen, han haad læhr hans Profession tegawns, faa han stal baade Brænviin aa Edelswaar aa Skywen² fræ dem, aa holked³ i sæ som en Stork; men kahænsæ han heller ett had faat aa ehd i manne Daw, faa slanten⁴ wa han, aa hans Klæjr hang aa slovvred om ham. Saa rej di de Huus øwrenn, aa saa so A et aant Stej, dæhr wa Liegstow, aa saamanne Kaahl aa Pigger, der rent aa danst; dæhr kam e Tyw aa vil dans mej, aa den laang Møllerswen aasse. Men Skam slaae dem! e Møllerswen haalt e Kaahl ve Snak, mens e Tyw stal jen aa e Pigger, aa rent astej mæ hin. „Hej!“ rovt A, „hwi løvver I ett? e Tyw skeller hin ves ve hwæ Klæjtro, hun haar o hinne Krop.“ Men saa grint di igjen, aa saah te A sku holl Kjæft. Alywl rent di da ud aa e Liegstow, men saa ku di ta æbaag. Let ætter kam e Piig, e Tyw had stollen, igjen, aa fløw fræ den jen Sih te den aan, aa røw sæ i hinner Hoer, aa bar sæ ad, som hun had wot gal. „Hwa gor a hin?“ saah A te ham, dæ stod ve mæ. „E Tyw haa lokked e Piig“ saah han. „Sk...“ saah A, „wa de waer aa skav sæ søhn te for? han haar wal saa møj, te han ka betaahl faar e Baahn.“ „Sih hes!“ saah

¹ skammelig. ² Skiven = Bordet, bruges endnu ganske almindelig i Jylland. ³ guffede. ⁴ slunken.

han, „dæhr kommer den skammele Møllerswen tebaag mæ en laang Stremmel Papiir.“ — „No vil han ta Moel a hin te en nøj Kjowl!“ saah A, „kahænse e Tyw haar røwn den, hun haar epo; ja ja, Nøj æ bæjr end slet Ett.“ Men e Piig war ett faanøwd mæ de, faar hun loed te, hun vil ha slawn e Møllerswen mæ hinne Knøtnøw, aa saa sprang hun op po et Kon Digi aa nier igjen, aa hwor hun saa bløw aa, de vedd A ett. Hon rent wal saitens ætter en Inkallels¹, men hwa ka de nøtt? de hun haar, de haar hun, aa e Kaal ka go fræ de jen Herred te de aant, saa ka hun ta æbaag². Men saa skul I ha sit et Spel! Dæ stoer en Hæjst mæ en Mand epo o Kongens Nøjtaarre — A haa manne Gaangg gon om ve en, aa tint, te de wa nøj, di haad skor ud aa Træ; men Skam slaa ham! han ka got rih hwot han vel, faar aallebæjst som A sad aa gavt o di hæhr Anstalter, kam han ind ætter e Tyw. Han had relle nok smur sæ øwr mæ Krihd, men A kint ham allywl. E Tyw war ett sue glaa ve ham, faa hwæhgaanng han so te ham, saa nekked han a ham; men han bløw indda haallen stell saalæng te e Tyw fek Staan³ aa unrenn. Tesist saa barres de mæ for te A so Helvede. Den Slemm aa saa manne Smodæwl te de wa grusselig rent aa slow Ild o e Tyw, aa saa putted di ham nier i en glown Own aa sprang sjæl bagætter, men den løwn Træhæjst sprang mæ e Mand op o e Lowt. Den aahn Daw gik a nier o e Taarre, aa vil si om han wa der — jow, han stod dæ relle nok, aa hod faat aal e Krihd tarred a sæ; men A ska wal hyt mæ, A kommer ett faa nær te ham, faa no ved A, hwa han bestoer aa.

Den aahn Gaang A wa dæhr ud o de Comeddetøw, da kam Skam e Møllerswen igjen, aa de Gaang wa han kommen i Tjennest ve en aahn Haasben, aa di sku wal laant hen, faar han had en gromme stuer Madkaarre aa slæhv epo; men de war en Sløngert⁴ ihwot⁵ han kam,

¹ Stævning. Hun løb for at stævne ham.

² miste.

³ Stunder.

⁴ Slyngel.

⁵ ihvorhen.

aa de hæ Stehlen wa nohanne gjor ve ham, faa lisse-snaar han so te e Mand wa kommen et Koen fram, saa ga han sæ ilaw mæ e Madkaarre, aa han hog i sæ, aa stapped nier i hans Maw jen Humpling ætter en aahn, aa saa tow han sæ en gue Toer aa e Flask ivessomda¹, aa sat en hwæh Gaang bag ve sæ. Men saa kam dæ Jen i søhn no pæhn tawlered² Faarklætow mæ en Hjøl-istryhg³ i hans Haahn, aa han snapped e Flask aa rent mæj. Degaang te e Møllerswen saa væhn sæ, aa vil ta hans Flask, saa war en hæ. De howed han ill⁴: han so sæ ronnen om po wos Aalsammel, tesist falt hans Øwn po mæ, faar A stod ham nærest, aa da ku A wal si, han waantint⁵ mæ te et, faar han bløw ve aa glow o mæ som han skul ha et mæ. „Hwa ka de nøtt,“ saah A, „te I sier o mæ? A haa Skam ett tawn je Flask, men dæ wa Jen, dæ rent her i et Pa laang Bowser aa mæ en Hjöllistryhg, han tow en fræ Jer.“ Men de ku let hjælp Aal hwa A saah, faa han bløw ve aa si o mæ; han saah Ingenting, men hans Øwn gnistred som glowen Ild, aa aal dem dæ war i e Stow di grint lisse stærk som di kunn. Saa bløw A ilworre⁶ aa saah te ham: „Tyw tænke Hwæmand stæl; dersom Do ett vil læ væhr aa glow o mæ, saa skal A Skam kom øwr te Dæ, aa baank e Miel aa di Trøj.“ Han stod lih kawt⁷, aa gawt saa høwt, te A ku ha jawd beggi mi Knøtnøwr ind i hans Mund. „Da skal A si, om A ett ka læth din Møllertyw!“ saah A, aa saa vil A te aa kyl mi jen Bien øwer e Plankværk; men saa begynt di Aalsammel aa rohv te A sku go ud; di haa wal wo ræhd te dæ sku ski en Uløkk. Saa wa dæ Tow, di tow mæ hwer unne si Arm: „A ka go sjæl,“ saah A; men de ku ett nøtt hwa A saah, faa saa krøv di sammel runnen om mæ, aa raavt Hurra faa mæ, faa de A søhn had skamfuted⁸ e Tyw, aa saa bar di mæ

¹ af og til. ² tavlet. ³ en Strygespaan. ⁴ det syntes han daarligt om, det huede ham ilde. ⁵ mistænke.
⁶ ærgerlig. ⁷ kækt el. frækt. ⁸ beskæmmet.

rele ud po dje Skaaller; men i e Dar skelles di ad, aa saa trillt A aa brækked e Maanbed te mi Pihv.

Men saa haar A aasse jengaang wor i Kjærk, i den bette kaalled¹ Kjærk, dæ legger paa Kongens Nøjtaarre², let fræ den løwn Træhæjst; de war en doll³ Kjærk innen i. Møt øwr war et stuer Omhæng, aa de stod der en bette Kon Knejt aa trak op aa nier, aa en Præjst stod der ve hwæ sin Sih aa et⁴, aa di wa swot i e Ansigt; A stod ve wo Kaakkepihg høwt aap o e Puppelturh. Kongen sad ve den jen Sih o e Prækstowl; men han taw stell, aa e hiele Mienighed taw stell, undtawn somtier te di klapped i dje Hænnerr, aa ga et gromme Vræl aa dem. I e Chor dæh gik di ud aa ind, aa saa præjked Jen aa saa præjked Tow, aa saa rovt di i Munnen po hwæranner; saa sang di, aa saa spelled di. Dæ war aasse Bruddeviels, men e Brud aa e Brudgom haalt hwær i sihn Enn aa et Stykke Lat⁵ — de klepped e Præjst møt øwr⁶. Sihn kam di bæhren ind mæ e Brudgom, aa han wa slawn faadærred, hudn han saa wa kommen aastej, aa saa tow e Dejn en grummige stuer Fiol, aa ga sæ te aa spel aa sønng faa e Brud saalæng, te hun fil i Søwn. Wo Kokkepihg ga sæ te aa græhd aa saah, te hun wa dø, men de haad wal ett aa betyh, faar A veed da, te Jen ka ett sønng Jen ihjel, aa A trowr aasse te A so hin et Pa Daw ætter o e Gaahd, aa da skadd hun ingen Ting. De war ejs den særest Hantiering, te A ha sit i nown Kjærk.

No ett mier de hæhr Gaang, ant end om I vil skekk mæ en Wost aa et Pa Faasloer, aa saa et bette Fjarril Smør, faa hæhr foer vi ett ant Smør end Fjet, faa hæhr ær ett ant end Bæster i e Bøj, allywl den Gaahd, A bowr i, hedder Studenstræhd. Faawal!

¹ kullet. ² Naturligvis er Talen her om det gamle kongelige Teater. ³ smuk. ⁴ Thalias og Melpomenes af Tiden noget medtagne Figurer paa begge Sider af Prosceniet. ⁵ Lærred. ⁶ Det Stykke, der opføres, er øjensynlig Aksel og Valborg.

Dæhrætter tow Rasmus Owstrup fat, aa faataall den hæ Histaarri¹:

Som A no sku faatæll Jer: De war i Kriens Ti, da di hær Engelsmænd haad gjo de hæ grummige Spi-takkel i Kjøvvenhawn, saa maat A da hejer ett blyw irow, faa Legsmannen kam aa drøw mæ ud o Ses-sionen, aa dæh bløw A tawn te di Haassens Hæjstfolk, aa A lahr baadde aa rih og hog Folk ihjel; men A fik sjæl ingen Hog, faar A ska sej wos: di slaaer kun i Frejstier, faa nær dær æ Kri, saa æ di baanng te vi ska gjø de Slemm veddem. I Frejjen saa raaer di faa wos, men i Krien saa raaer vi faa dem — si de ær en Faaskjæl. — A had en gue Madpues mæ mæ ud te Skuelen, aa mie fik A sennen hjemmenfræ, aa de gjor ingen Uhn ve ham, dæ sku læhr mæ, aa A kam te aa sto høwt baade for ham aa Aaffisireren.

Saa sejer Unneraaffisiren te mæ en Daw, A had gin ham en Pølls aa en Pa' Woster — faa han wa gywt, skal A sej wos — „Høe“, seje han, „kinne Do Messingjens?“ — „De war ett godt annet“, søh A, „de æ den bejst ve hiele Reggimintet“. — „No“, søh han igjen, „Watrup, dæ rier ham, æ bløwn syg, aa han døe wal aasse“. — „Ja de ka got væhr“ søh A. — „Ve Do ha ham“ søh han, „saa skal A si aa skaf Dæ ham“ men saa ska Do aasse tænnk po mi Kuen!“ — „A ska betænnk hin“ suet A, „mæ et Faasloer aa et bettekon Flæsk, hwissommensti te A maa fo Messingjens. Aa hun skal indda fo en Snes Æg aa en fi Marker² Smør, saa raa mi Mowr komme herud.“ — „De ær Uer nok“, suert han. Saa fek A relle nok Messingjens, allywl dæ war en gromme Røwt om ham, faa di vil rih ham Aalsammen; men to dæ ku

¹ Klavs Nielsen i Vatrup var Blichers Meddeler af Stoffet i denne Historie. Da han siden saa sine Meddelelser paa Tryk, blev han fornærmet og sagde: Der er han altid saa nysgerrig og sidder og hører os ud, og saa sidder han og laver en Fortælling af det. Det er jeg ikke fornøjet med. (E. T. K.) ² en Mark er et halvt Pund.

jow da kun Jen kom po ham ad Gaangen. De fohst Gaang A skul o ham, da soe han relle nok vis po mæ, lissom han vil spøhr mæ: hwa æ Do for en Kaal? Men A snakked mæ indda terett mæ ham, aa faataall ham, te Watrup loe paa Sygstowen, aa gik nok ett fræ ed, aa saa had Underaaffisieren sød, te A sku ha ham, aa te de ku slet ett nøtt te han stinned¹ sæ. De ku han faastoe — faar aal dem, dæ kjennt ham, di søh, te han aaljenn haad lissaamøj Faastand som tow Kyrrassierer. Aa de war aasse sann; han fattedes ett Annt, end de te han ku ett snakk, aa de wa jow ett hans Skyld. A glemmer aaller de Gaang A søh ham, te Watrup wa saa ringg, da sukked Højsten relle lissom et ant Minnesk. Ja I ka trow, te vi Tow spraakked sihn møj mæ hweranner, aa te Aalt, hwa A søh, saa enten kronnied han, eller hwinnied han, eller rimmed² han, aa A faastoad aalti hwa han minnt.

Som A no sku faatæll, saa drow wi da ind i de Synnen. Aa vi massiered jen Daw aa en aahn Daw, aa saa bløw Jen en bette Kon træt aa den Rien, aa let æhm dæhr hwor En æ høwest, nær En sanker Spohn. Saa stod Kaahlen aa, gik imæll, aa had Bjesselet øwer Armen. A gik aasse, men A lo Jens skøtt sæ sjæl. Han fulle mæ nok saa trolle, aa kam Nowen ham faa nær, saa skroll han — faa di vil ha te, han war en Haltigh³ — aa vil baade bedd aa slaa. No da: saa kam vi en Daw te en Bøj deruhd ve Obbenroe, aa A fik mi Kotier ve en Gaarrmand. Dæ stod godt te ve ham, men de war en pihnwon⁴ Hund, faa vi ku ett wal fo de vi ku ehd. Men saa wa dæ jen aaw Dættøren — han had sejs a de Slaww — aa hin kun A retten godt lih, aa hun kun aasse lih mæ faa den Sag, aa hun ga mæ et godt Nøsfoer⁵ den samm Awten, aa Dawen

¹ satte sig til Modvæрге. ² forskellige Udtryksmaader hos Hesten. ³ en halvgildet Hest, en Klaphingst. ⁴ kneben, gnieragtig. ⁵ Aftensmad (Udtrykket er hentet fra Køernes Aftensfoder).

ætter — faa vi lo øwr dier — saa war hun indda bejr ve mæ, aa hun vest aalle de Gue, hun vil gye mæ. Den aahn Muen, fa vi kam astej, saa kam hun ud te mæ i Staallen, hvor A stod aa stregled. „Rasmus!“ — sø hun, „no drawer Do hen, aa saa fo vi wal ett hwer-anr aa sie mier.“ — „De ku byh sæ“ sejer A. — „Nej“ sø hun „Do ka møst di Lyw, eller Do ka fo Dæ en Kjerrest deruhd.“ — „Veed Do hwa“ sejer A, „inten A no løwer eller A døer, saa foer A ingen Kjerrest, hwissommensti Do vil ett væhr ed, Helle¹!“ — „Gud bæjr ed“, sejer hun, „A for aalle Low te ed a mi Muer, aa knap nok a mi Faaer, faa di haa sit Enaahn ud te mæ.“ — „Helle!“ sejer A, „ær ed di Alwor, Do ve draw ind te mæ, saa bih et Stød ætte mæ, aa si om A komme tebaahg. A fo raa mi Awskien, aa mi Faaes Goer, saa ska vi gywt wos, næ Do vil ræmm hæh fræ, aa følles mæ mæ te mit Hjemmen.“ — Saa tow hun mæ om Halsen aa kyst mæ, aa græed en Koen, aa smutted ud igjen. — Messingjens so ætte hin, aa A lo Saal aa Bjessel o ham, aa rej mi Vej mæ di Anner. — De war en sølle Tie faa wos: somti fek vi Nøj aa ehd, aa somti ett; men A djell aalywl mi Brøe — nær A haadd — mæ Jens; aa lissesnaar vi kam te Kotier, saa sørred A føst faa ham mæ Hakkels aa mæ Hawr, aa mæ hwa A ejsen ku bjerre te ham, somti Row aa somti Byg aa somti Hwehd, som de ku træf sæ. — Vi drøw laant astej, A ved aalle hue vi war; men Krie, de faanam A ett te. Laant om lænng fek vi Aadder aa dryw hjemad. — Helle had ett wo møj aah mi Tanker aal den hiele Mars. Da A no kam saa nær, A ku sie hinne Bøj, saa rier A hen te wo Rikmæjster, aa faaklaared ham, hudden de wa gawn mæ dæhr sidst, aa hwa vi had isinn, aa ba ham saa om Faalow aa ta Pigen mæj. „Messingjens“ søh A „ka gaat bæhr wos behgi Tow, aa a veed han gjør ed mæ en gue

¹ Helle er et Kvindenavn, som er i Brug i Randlev, men ikke i Torning (Helleliden).

Villi.“ — Rikmæjsteren smill, aa søh: „Du er en Helvedes Karl! men hvordan vil Du komme godt fra det Pigetyverie? Di kommer nok strax bag efter, og taer hende fra Dig, og Du faaer en Ulykke — jeg kan ikke redde Dig.“ — „De haar ingen Nøe“ sejer A, „hun ska ha mihn Staalklæjr epo, saa ka der Ingen kin hin, aa A seje te mi Kammeraater, aa hwem dæ spør: te de war en sygh Draguen aaw di fynsk, dæ wa bløwn leggen dæhr i Bøjen.“ — „Lad gaae! Din Gavtyv!“ seje han; „jeg skal selv tale med Chefen, og faae ogsaa hans Minde; men jeg skal nok tie stille med dit Pus, og bilde ham ind, at Messingjens af Medlidenhed selv havde forlangt at faae den syge Dragon paa Ryggen.“ — De gik no aasse aalsammen som de skull. Vi rej ind ad Bøjen, aa dæ stued di Stuer aa di Smoe uddenfaa Puet aa Dahr, faar aa be wos walkommen. A skotted ætte Helle — jow! hun wa dæ relle nok, aa da hun fik Yww po mæ, aa A lo mi Pallask hels hinner, da glindsed hun øwr hiele hinner Ansigt, som om hun skul ha wor ud aa fæjst Pigger, som di seje faar et Mundsprog.

A lued som Ingenting; aa A søe Godaw baadde te di Gammel aa te di Unng; men A gjor ingen Faa-skjæl. Da vi had faat wo Nætter¹ (de war ett ant end Boghwedgrød, aa di² wa fatte, aa dæ war ett Ant end no sølle blaasuur Mjerk aa depp dem i), saa gik A ud aa fuer aa — et Støk Brøe had A lested ud aaw Skoffen derinn unne Skywwen. — Jens rimmed³, da han soe mæ, aa løjted de hæ Brø. „No ska Do ha dehier forudden di Ransoen“ søh A te ham, „ka Do saa sto ve aa bæhr Jen te forudden mæ?“ — „Hohoho-hohohoho!“ søh han: „De ær Uer nok“ søh A, „Do skal ett kom te aa faatryhd et.“ — Mædesamm kam Helle. Hun wa baadde glaae aa saarren; saa smill hun, aa saa græd hun, aa somti beggi Diel po jengang.

¹ Nadver, Aftensmad. ² Grød, Vælling og Fløde bruges som bekendt paa Jydsk i Flertalsform. ³ smaavrinskede.

No te de sku te aa vær Alwor mæ hin Ræmning, no bløw hun en bettekon hwaws¹ i ed. „Di er aallywl mi Faaræller, aa de æ mi Føhdegoer A ska aalle sie i min Daww mier, A skal ud imell Fremmed, aa haar ikkun jen jenneste Ven. Rasmus, Rasmus! vil Do væ gue ve mæ?“ — „Do ka sie“ søh A, „hudden A er imod Jens, aallywl han æ kon et Umælend: A dieler mi sihst Mundfuld Brø mæ ham — hudden skull A nown-tier blyw slem ve Dæ?“ — „Men hudden skal A slep hæfræe?“ søh hun saa. — „De haar A betint“, søh A; „de skal ingen Faahr ha.“ Saa fløjed A hin mi Staallklæjr: Luh, aa Kittel, aa de Hiele, et Pa Hueser aa et Pa Skow, aa ba hin go ind i Herberret² aa draw aa hinner ejn Klæjr, aa i mihn. Dem hun wa trokken aa skul hun saa kyll i Søen, dæ wa dæ tæt ve Goeren, faa de di ku trow te hun had drowned sæ sjel. Saa klint A hin aasse en døgti Knevvelsbaart øwer hinne Mund. Den haad A gjoer aaw di udder Enner aaw Jenses Mank. De grint hun ad. „Go no“ søh A „hen a Vejen naer epo, te Do komme te den Bøj, dæ legger her en Miilsvej hæfræe. Saa ka Do go ind i Krowret, aa blyw te vi kommer, aa de skal ett ue lænng. Men Do ska bæ Dæ te, som Do wa møj øwwewunnen³.“ — No da: hun gjohr som A haad unneviist hin. Et Pa Staahn ætter, søhn i Dawskjaret, saa pillred Skadronen aa. Da vi kam te de hæ Krowr, aa gjo Holdt, kam hun relle nok staglend⁴ ud, aa ba, om ett Jen a wos vil ta hin op. „Hwa skaae Do?“⁵ sø A. „A æ rien skit“ søh hun, „A kan ett goe længer.“ — A soe te Rikmæjsteren, aa spuhr om Telladdels. — „Javel“ søh han; „men hvor Satan vil Du saa ha — den Du veed nok?“ — „De haar ingen Nøe“ søh A, „A wower Messingjens.“ — „Naa naa!“ søh han, „det faar

¹ fortunlet, almindelig brugt jydsk Ord. ² Karlekam meret. ³ medtagen. ⁴ ravende, tumlende (jvf. engelsk stagger). ⁵ hvad skader (fejler) Du?

Jens og Du enes om.“ — „Vi æ jenss¹ aallereh,“ suert A; aa saa wa den Snak faabi.

Mi Kammeraater i Plotongen soe po den hæ bette Draguen mæ de megtige Skjæg, aa grint let a ham; men ejsen spraakked di ett te ham, faa di trowed, te han wa syg.

No! de er ett wahr, aa gjø vidt aa bredt a de hæhr Værkerie². Vi kam godt hjem, aa vi lo lyws ætte wos po Prejkstuelen, aa vi holt Bryllup de snaarest vi kunn, aa — men de æ sann: A haad snaar glemt aa faatæl, hudden de sihn gik mæ Messingjens. — Da vi kam te Haassens, saa had han aasse udtjent, aa bløw saalt mæ nowr anner Udsættete. A kjøwt ham, aallywl han kaast wal møj. Men A saa te ham: „Messingjens!“ saah A, „A vil ha Dæ, aa plej Dæ aa hehd³ Dæ po din gammel Daw, de haa Do faaskylt⁴.“ — „Hohoho!“ søh han; de howed han. A bedrow ham heller ett: A had ham po sywend Oer, aa han haad bejr Daw end A haad sjel, faa han bestelt slet ett ant, end A rej po ham engaang imell te Kjøvstajen, aa i Sæhti aa i Høsten ku han gyer et Beed⁵ ivessomda. — Men vi ka ett løww te ewig Ti — Jens maat aasse astej. — A haad engaang wo hjemmenfræ en fi Daw, aa da A kam i Goeren, wa der ikk et løwend Minnisk aa sie hwerken op elle nier, undtawn mi gammel Mowr, dæ stod aa ragt i Grødden po Skaastienen. „Gus Frej!“ sø A, „hudden æret fat? hwor ær aall di Anner?“ — „Di ær uhd i Towten ve Messingjens“ sø hun, „faa han ve te aa støwt.“ A gik derud. Di stued om ham baade Helle, aa behgi wo Bønh, aa Kaalen aa Pigen, aa Jens loe imell dem po hans Sih. „De æ nok skit mæ Dæ“ søh A. Han letted hans Howd, aa soe saa naalle⁶ te mæ, aa sokked, aa loe Howdet nier igjen, strækked hans Bien aa døh.

¹ at være ens o: at være enige. ² Smaaarbejde el. Smaasager (Ubetydeligheder). ³ hæge om. ⁴ fortjent.
⁵ et Bed, et Stykke Arbejde. ⁶ fromt, godmodigt. (Bl.)

— „Helle!“ søh A, „han skul indda begrawes let heddele; A vel ikke træk Kjowlen aa ham faar aalle de; aa han ska jores i Kalgoren¹, faar A vil hwerken ha Swyen eller Hunn te aa snahg² i ham.“ — Saa kam han da aasse te aa legg unne den stuer Avvil, som mi Faaer had stammed³. — Hwægaang A sie Træet, tinker A po Messingjens⁴.

„De war en knøw Histaarri den“ saah Mads Uhr, „aallywl den war om en Hæjst. Men no skal A faatæll Jer jent⁵ om en Staahkelsmand, aa hudden A kam ve ed mæ ham.“⁶

Hwissommensti — saah han no Mads Uhr — te I haa wor i Herning, ælle dæhromkring, saa veed I aasse te der ær en grumme stuer Mues dæ synnen for. Den samm Mues æ slet ett saa møj gjæw⁷ aa go øwwer faa Hwem der ett æ wal kint.

De wa de Sommer⁸ A tint ve Kræns, saa kam der en Kow isyk deruhd, aa de war aa dem A sku pas poe. A tow hin ve e Hwonn, aa A tow hin ve e Haahl; men hun vill slett ett sjæl hjælp te; aa nær Jen ve hjælp Jen, aa Jen ett ve gjør en bette Koen, hwa ska saa Jen blyw te? Som A stor aa bødler⁹ mæ den hæ speddels¹⁰ Kow, saa kommer dær en Staahkelsmand derøwwer fræ Rind, — aa dem di kalle

¹ Kaalgaarden 3: Haven. ² rode. ³ podet. ⁴ Der ere endnu (1842) flere levende af dem, som kjendte Messingjens i levende Live, og hans Eftermæle lever, saavidt jeg ved, mellem de slesvigske Kyrasserer. (Blicher). ⁵ jent, Afkortelse af jen Ting 3: noget, et og andet. ⁶ Den Historie, som Mads Uhr her fortæller fra Sunds Præstegaard, er i Virkeligheden foregaaet med en navngiven Præst. (E. T. K.)
⁷ rar, behagelig. ⁸ Sommer og Vinter ere Intetkønsord paa Jydsk, som de have været det i ældre dansk. Overhovedet har Jydsk for mange Ords Vedkommende bevaret det oprindelige Køn, hvor dansk Skriftsprog har ændret det.
⁹ aser. ¹⁰ skarns.

Rakkere¹. — „A for aa hjælp Dæ“, saah han, „ta Do no ve e Hwonn, saah vel A læth ve e Haal.“ De batted, faa han prak hin aasse unner hin Haahl mæ hans Pigkjæp, aa saa fek hun isin aa vil sjæl krat ve². „Hwa gie Do mæ no faa de?“ saah han. „A haar ett Nød aa gi Jer“ saah A, „ant end Tak.“ — „Dem vel A ett ha“ swaahrt han; „men hwissommensti te A engaang sku kom isøk enten po den jenn Maahd eller po den aahn Maahd, ve Do saa læ³ mæ en Haaen, om Do æ tereh?“ — „Da vel A aasse de“ swaahrt A. „Godt nok!“ saah han, aa saa stumred⁴ han aa op ad e Bøj te, aa saa wa de ett mier.

Hwitti⁵ war ed no, A kam te aa tien i Suuhns Præjstgoer? — De ka aasse væh de samm. A ku goe mæ e Hjølli, men hwo gammel A war, de ka A ett howw, for A vehd ett saa nøww, hvo gammel A æ no. E Præjst war ælles en grumme gue Mand, men Gud bewaahrs faa Kuen han had! Hun wa saa uen ve ham, som nown Kuen ka væhr, aa han had ett Hunds Ret ve hin. A haa redded ham tow Gaang aa hinne Kløer — faa han war en bette faapint Sperris⁶, aa hun wa stuer aa stærk, men A war indda stærker, aa ku majt hin. — Hun had faat isinn aa vil gjø Nød ve ham, A passer ett wal om aa sæjj, aa rennt ætte ham runnen om e Goer mæ en Knyw i hinne Haaen aa rovt, te hun sku gjø de hæhr ve ham. De kun A ett lih, aa saa tow A e Knyw fræ hin, aa trudd hin te aa væ skekkele — men de wa ejs ett de A vil sej. — Saa war A engaang, mens A tint dæhr uhd ad e Kjaer aa sie atter e Hoe⁷. Aa saa komme de hæ Kompen — den samm Staahkelsmand staggrend hen ad

¹ At flaa de døde Dyr ansaas indtil op imod vor Tid for et vanærende Arbejde, der besørgedes af særlige Folk, Rakkere, der boede for sig selv og skyedes af andre Folk.

² hjælp til.

³ laane.

⁴ stavred.

⁵ hvornaar.

⁶ Spirrevip.

⁷ Ho hedder Efterslætten, og Forslætten Hø.

e Wajjs¹ imued mæ, aa han had tow Kvinner ifølle mæj, aa di had hwæhr aa dem en Ueg o e Røgh, aa et Baan i hwæ Ueg. „Godaw skal I ha!“ saah A. „De ska Do sjæl ha“ saah han. „Hudden haae di Kow ed? Haa Do ett læd hin go idøj² sihn?“ — „Aaaae-nej!“ saah A, „aa I skal indda ha Tak jengaang inoh.“ — „Tiene Do i den hæ Kon Præjstgoer?“ saah han. — „De gjør A,“ saah A. — „Hø! vedd Do hwa“, saah han, „ku Do ett sie aa hæhl mæ di hæ tow Diller³ mæ dje Grumslinger⁴ en Daw øwr; for imuen ska dæ væ Jawt ætte wo Folk, aa A vil ett gjahn ha dihæhr i Viborrehuus; A ska nok hyt mæ sjæl.“ — „A ve sie hwa A ka gye“ swaahrt A; „læ dem komm hæ søhn let ætte Sengeti te de væjster Huus dæhr, saa skal A fo en Stej tereh, aa hjælp dem op o e Hjøstaang⁵ — men haar I sjæl no Ehdels aa no Drikkels?“ — „De haar ingen Nøe mæ de“, saa han, „aa no ve vi gi Dæ Faawal te e Suel æ wal nier.“ — Saa sluntred⁶ di aa hen o e Wajjs te en Jenstægoer⁷, aa om Awtenen kam di rehle nok, aa A hæll di hæ Kwinner aa di hæ Bøhn te den aahn Awten, aa saa lested di aa igjen. — Far A skeltes ve dem, saae e Kompen: „A vil ælles gjahn faaskyll Dæ de hær Støk — æ dær ett Nød Do haa mød Løst te?“ — „Jah!“ saa A, „hwa sku de væhr? hm! — de jennest wa Muotens An-Kjestien dær i den Goer, hwor I gik te iaht. Men hinne Foræller vil ett la mæ fo hin, faa di sæjer: A haa faa let, aa de haar A aasse.“ — „Hm! Falle!“⁸ sæje han, „Do sir ued te aa ha et Pa gue stærk Arm; de ær en gue Arrepaæt, aa hun haa Skjellinger — om et Par anne Daw ka Do jow faasøhg hudden den Gammel ka væ tesinds. A ska spon te⁹, de bæjst A ha laer.“ — De lotted¹⁰ A ætter;

¹ Vase, opkastet Vej. ² i Dynd, i Sænk. ³ Fruentimmer. Diller er rothvælsk (Tatersprog). ⁴ Börn (ogsaa Tatersprog). ⁵ Høstænget. ⁶ slentrede, daskede. ⁷ Enstedsgaard. ⁸ Farlil. ⁹ hjælpe til. ¹⁰ lyttede.

faa Skam slaa dem di hæ Rakkere! di ær ett saa mød tovele. Di ka baadde spoe aa vis igjen, aa di ka gjø baadde Unt aa Godt, lissom de ka fall.

A spekkeliered o de hæhr en Pa Daww, aa nød aa e Nætter mej, aa saa den treddi Daw dasked a hen te Muotens. An-Kjestien stod aalljen udden for e Puet, aa vænt e Røg te, faa hun wa ve aa glodder¹ en Væg: saa A kam bag po hin, innen hun vedst aa et. „Jösses! er de Dæ?“ rovt hun, „hwo haa Do woer i all di manne Daww?“ — „A ha wo hjemm, aa ad æ Mark, aa i æ Hie, lissom de ku byh sæ. Aa no kommer A, aa vel sie te Dæ.“ — „A er ett waer aa sie epo“ swaahrt hun, aa jow hin ploddered² Hinner nier i æ Doll³, for aa skyl æ Læhvi⁴ a dem. „A æ lih glaae,“ saah A „enten Do æ guul elle groe, faa Do æ mæ den bæjst Ven i denne Vahren; men A ska wal aalle blyw værdig te aa ta Dæ ifawn i Tugt og Æhr.“ — „De war ett got anned“ saah hun, „men kahænsæ te vi for aa bih let.“ — „A ka ett bih sue lænng“ saah A, „faa mi Muer vel ha Ophold, aa enten skal A te æ Goer, eller aa en Søster; søhn æ de, aa de ka ett blyww annelun.“ — Saa begynt hun aa snøwws⁵, aa tart hinne Øwn, aa sokked, men saah ett Nød. A had unt aa ed faa hin; men hwa Roe sku Jen het epo? — No! dæ kam indda Jen dæ ku kin wos Roe⁶, aa de wa sgi de hæ samm Staahkelsmand. Han komme mæ den jenn aa hans Konner, aa had hans Glarkihst o æ Nakh, aa vil ind i æ Goer. Saa vænnt han sæ om imued wos, aa saah: „Si, si! hwa stor I hæhr aa besteller? Føl mæ mæ ind, bette Pihg! saa vel A si, om A ka laww et faa Jer; men blyw Do heruddenfaar saalænng, bette Kaal! saa vel A prøw hudden de ka goe.“

¹ gloddere, at overstryge en Lervæg med en Lervælling bag efter pudses den af. Arbejdet udføres med en Gloddre, klud. ² tilsølede. ³ stor, rødbrændt Krukke med Ører (Feilberg). ⁴ Lervællingen. ⁵ smaagræde. ⁶ kende os Raad (o: give os Raad).

— Di gik, aa A sat mæ po en Stien, dæ loe dær, aa lo mi Hænner sammen — A war ett sue glaae. — A vedd ett hwo lænng A sad dær, faar A wa fallen isøwn; men saa wowned A ve de, te dæ wa Jen dæ kyst mæ, aa de war ingen Anner end An-Kjestien. „Sedde Do hæhr aa sower“ saa hun, „følle ind mæj, no ær ed som de ska væhr. E Rakker haa taal got faa wos ve wo Muer, aa da ett Annet ku omvenn hin, saa saae han: „Dæ sedder en swot Kok o e Raahn — I ku gjahn fo en røe jen te aa gaahl øwer Jer, hwes I ett gjø som A no sæjer.“ Dærøwr bløw hun en bette kon baanng, aa saah: „De for aa væhr; men A seje Dæ, An-Kjestien! A vel beholl den swothjælmed¹ Kow te mi Mjælken, aa A ve ha aal de Ophold A ka te-komm.“ „De ær ett mier end rimmele“ saah A, „aa saa haah vi wal ett mier aa trækkes om. No ka Do læ lywws, nær Do tøkkes.“ — „Hø! vehd Do Hwa, An-Kjestien!“ sær A: „den hæ Stoeder han komme te aa ha en Kjennels, aa den vel A gi ham mæ en gue Villi; aa ka vi fo fat o ham, næ vi ska ha Gill, saa ska han aasse ha en Gryd Supp, aa en Høhn te sæ sjæl aa di hæ Kwinner aa di hæ Bøen.“ — „De æ ret nok“ saah hun; „aa A skal indda aasse gi dem en Træwl elle let mier a mi halgammel Klæjemon.“

Noddeda: Mi Guemuer² gjør et villele Gill, aa dæ wa fult op i aalle Maahder. E Staahkelsmand wa der aasse mæ hiele hans laanng Haahl; men di fek da dje Løwmaahd for dem sjæl, I ka nok veed, ve de di war aa Rakkerslawet. Ham ga A en Ullenskjøt, aa An-Kjestien ga e Kwinner hwær en Luh³ aa et Kaasklæ⁴, aa et Styk Væjmel te en Pigh⁵ te hwær aa e Unger, aa di wa faahle got faanøwed.

Mæ aa An-Kjestien vi had løwd en fir Oer got sammen, som vi gjør enno, aa i aal den Tid had vi ett sit nød te den hæ Staahkelsmand; aalywl vi had

¹ sorthjælmet ☉: sorthovedet med hvid Plet i Panden.

² Svigermoder. ³ Hue. ⁴ Korsklæde. ⁵ Uldklokke.

snakked om ham baade degaang aa degaang. Somti tinnt vi te han wa bløwen øh¹, aa somti te di had sat ham ind i æ Viborrehuus. Noddeda: saa war ed, da vi sku ha wor annen Dreng i Kjerk — ham Saahren — A gik te e Præjst faar aa fo de hær Værkerie gjor istand. Som A kommer o e Wajjs lihg po de sjæl samm Stej, hwor A soe den Staahkelskompen føhst Gaang, saa sier A Jen, dæ legge ve den jen Sih aa e Wajjs po hans Røgh i e Lyng aa mæ hans Bien i e Grobb². De wa sgi ham, A ku nok kinn ham. „Hwofaa legge Do hæhr? aalljenn?“ saa A, „skaae Do nød?“ — „A trowr A vel te aa dœ“ saah han; men han hwæhst et ud, A ku knap faastoe ham. „Hwoer æ di hæ Kwinnfolk“ saah A, „Do plejer aa ha mæ Dæ? Haa di faalat Dæ, aa læt Dæ legg hæhr o e Wajjs?“ — Han vrikked mæ hans Howd, aa hvesked: „en To Wand!“ — „De skal A gi Dæ“ saa A, aa saa tow A nød aa de Rejnwand, dæ stod i e Grobb, de tow A i mi Hatskyhgi, aa holt te æ Mund a ham. Men de war ingen Nøth te, faa han ku ett drekk længer, men han ga et Spjat mæ e Bien, aa gavn, aa saa war e Aan aah ham. — A had indda unt aa ed faa ham, aa da A kam te æ Præjst, ba A ham, te de hæ sølle Spøgels maat blyw kaast nier i æ Kjerrgoer. De ga han mæ Low te, aa saa hinnt A ham o mi ejen Wown, aa slow nø Fiel sammel om ham aa kyl ham nier i de nordvest Hjon aa e Kjerrgoer, aa dæh legger han.

„De wa no de“ saah han Kræn Kapballe, „men huefor sedde Do saa stell Mari Kiølvroe! Ka Do hwerken faatæll ælle synng wos Nød?“ — „De war ett omowle“, suert hun, aa drow et Sok, aa saang saa vemoddele, te Jen sku haatte³ trow, te de wa hintes hin sjæl:

¹ bleven øde, omkommet.
næsten.

² Grøft.

³ hartad,

De wa ve Helmestier¹ Marri hun skul astej;
 Hun had hin Tøw i Haanen, vil te aa go hin Vej.
 Hun had no tint en Sommer i Palli Krænsens Goer;
 Hun kam dædid mæ Suolen, hun wa kun sejsten Oer.
 Den Ti hun war et bette Baaen, hin Faaer aa Muer
 wa dø;

Aa da hun saa bløw støhr, saa maat hun tien faa hinne
 Brø.

Da hun gik fram ve Staallen, hwo Palli Krænsen
 stued,

Da wa Marri saa saarren, hun knap ku fløt en Fued.
 De war ett fri dæ stod i' en Tøhr i Pallis Yww.

Kahænsæ han had hæje sit, te hun ku ve dem blyww.
 Hun maat ett faa hans Mower, faa hun war et fatte
 Baaen;

Ejs vil di hat hweranner, men de skul no ett væ saanen.
 „Faawal no Palli!“ søh hun, da hun gik ham faabi.
 Han tahrt hans Øwn, aa vænt sæ, aa søh: „Faawal
 Marri!“

Marri hun wa saa saarreful, hu töt hwo hun gik fram.
 Te aal den Diel hun møt de søh te hinne lissom ham.
 Aa hwær et Dywr, aa hwær en Fowl, hwæ Træe hun
 kam faabi,

De søh te hinne lissedan: „Faawal, Faawal Marri!“
 De lakked ued ad Awten, aa Kaakken po hans Raahn²
 Hun töt, te nær han gaall, han søh: „Faawal dit sølle
 Baaen!“

Hun töt, te baade Bæsteren aa Kowen mæ hin Kalh
 Di soe saa naahle³ te hin, aa søh: „Marri Faawal!“
 Aa Hunnen i den Goer han fulle hin et Støk po Vej,
 Aa da han vænnt, han lued indda han vil wott længer
 mæj.

¹ Helmissen er første November. Skiftedagen er endnu paa Landet Valborgsdag (1ste Maj) og Helensdag (1ste November). ² Rane, den Pind, den sover paa. ³ medynksfuld, inderlig medlidende.

Marri hun græed saa moddele. „Gid A ku sæjj no
snaar,

Faawal te hiele Vahren: saa war A wal faawaaer.

I Vahren ær A jenner¹, A haar slet ingen Ven.

Gid A mæ mi Faaræller no ku samles raae² igjen!“

Aa fahr et Fjarringoer war om, da wa hun stinh³ aa
kaalh;

Fa Suolen kam igjen, da loe Marri i suoten Maalh.

¹ ensom, ene. ² snart (jvnf. norsk Bet. af rar). ³ stiv.

Bindestuen.

Ordret Gengivelse som Hjælp til Forstaaelse af Originalen.

Ved P. Hansen.

Det var Aftenen för Lille Juleaften — nej holdt! jeg lyver — det var saagu den Aften forinden endda, at der var Bindestue hos Skolemesterens, ham Kristen Koustrup — I kender ham vel? Der var nok, der kendte ham, for om Vinteren var han Skolemester, men om Sommeren var han Murmester; og han var lige dygtig til bægge Dele. Og han kunde mere end det, for han kunde stille Blod og vise igen og vende Vinden og læse over bulne Fingre og meget mere. Men til at mane var han ikke saa fuldkommen som Præsten; for han havde ikke gaaet i den sorte Skole. Saa vare vi da samlede fra hele Byen — ja ja! Lysgaard By er ikke saa farlig stor: der er ikkun seks Gaarde og nogle Huse; men saa vare de der ogsaa fra Katballe og Testrup, og jeg tror deres Karle i Knækkeborg var ogsaa drevne dertil. Men det kan nu være det samme. Naa Farlil! Saa havde vi da endelig maalt af, og havde alle sammen faaet vore Garnender over Krogen i Loftet over Bordet og havde ogsaa begyndt at lade de fem Pinde tage fat. Saa siger Skolemesteren: „Er der ingen af jer, der vil synge noget eller fortælle noget, saa gaar det saa rart med dette hersens Arbejde.“ Saa tog hun Ordet — hende Kirsten Pedersdatter fra Papsø — for hun er altid saa fremtalende — „Jeg kunde gerne synge jer en lille Vise, om I ellers gad høre den?“ — „Da vil vi ogsaa det!“ svarede jeg: „Klø du kun til!“ — Saa sang hun ogsaa en Vise. Jeg havde aldrig hørt den för; men jeg kan alligevel godt huske den; og den gik da endelig saadan:

Ståren sidder paa Gavlen og synger, som han kan bedst.
Nedenfor gaar han Ejler og flytter sin Husbonds Hest.
Banked han fast Tøjrepælen, smed Køllen derovenpaa, vendte

han sig om til Stæren: „Jeg sang, hvis jeg var som du.“ „Ja, hvordan er jeg?“ sagde Stæren. „Jeg er kun en fattig Fugl, jeg har ikke andet end Fjerene.“

„Du har dig nok en Kæreste, og I har jer bægge en Rede; jeg har vel det ene, men ikke det andet, jeg har ikkun liden Glæde. Karen hun sørger sig snart tildøde, og jeg kommer snart bagefter.“ — „Aa! giv hende Fæstepenge!“ sagde Stæren. „Saa komme de gamle jo nok og rende dig selv paa Dören.“

Der gik en Maaned, og der gik to, og der gik tre Gange tre: saa hented de Jordemoderen til Karen; hun var kommen skidt af Sted. Det vared ikke for længe, saa fik hun en grumme prægtig Dreng. Moderen skød Slaaen for Dören og satte sig paa hendes Seng: „Hvem er saa Faderen, du Karen?“

„Jeg kender ikke andre end Ejler“ — hende Taarer paa Kinderne trilled. — „Jeg kunde vel tænke det“, sagde Moderen, „men du har lavet det ilde; var du endda faldet for Sören, kan hænde sig, det kunde blevet godt: du baade ham selv og Gaarden i Mindelighed da havde faaet; men Ejler, aldrig i Verden den Stodder min Datter skal faa — det maa du lide paa, Karen!“

Karen hun drejed sig halvt omkring og satte sin Pande mod (Senge-)Stokken. Uglen tuded i Kirketaarn, paa Ranen galed han, Hanen, Hunden tuded mod Kirkeport, og Katten mjaved i Arnen. Først saa døde den unge Moder, og snart bagefter Barnet. „Nu bliver han nok fra Dören“, sagde den forsmædelige Kvinde; „hvor meget har du faaet vel af Karen?“

Vinteren led, og Foraaret kom, og Stæren paa Gavlen han sang: „Gaar her endnu din uselig Pjalt! Kan ikke dig Tiden blive lang?“ „Meget længer den skal ikke heller blive!“ sagde Ejler; han gik til et Træ. Han bandt sit Hosebaand alt i en Løkke — „Nu skal jeg snart komme herfra!“ Saa sagde han Farvel til Verden og putted sit Hoved derind — „Gud naade mig! Nu kommer jeg, Karen!“

„Det var ellers en sølle en!“ sagde han, Jeppe. — „Den var saa bedrøvelig,“ sagde Ane Ane Katrine. — „Den var saa skrækkelig,“ sagde Kirsten Mortensdatter. „Syng os en der gaar lidt mer fornøjelig, Kirsten Pedersdatter!“ — „Lad nu en anden synge,“ svarede hun, „siden I ikke er fornøjet med denne her.“ — „Naaja,“ sagde Ole Hansen, „jeg er ikke stiv i at synge; men jeg kunde fortælle jer en lille Historie, der er hartad ligesom Visen, undtagen at den faar en bedre Ende.“ — „Naaja, lad os saa faa den!“ sagde Skolemesteren; „men gör den ikke for lang!“

— „Jeg skal ikke gøre den længere, end den er,“ svarede han. Og saa snød kan sin Næse og begyndte.

Vi kende jo alle sammen den Smule By, de kalde „Skræ“. Nu eje de sig selv; men i ældre Dage hørte de under Kærsholm. Den er da endelig splittet ad som saa mange andre; men før har det været en skammelig god Gaard. I de Tider — jeg ved nu ikke saa nøje, naar det var, — boede der en Tidlang to Brødre paa Gaarden. Den ældste af dem var da Herremanden, og den yngste ejede slet ikke noget hverken af Gaarden eller af Godset. Men Penge havde han ellers nok af, mange Kister fulde, saavel som den anden.

Nu da, ved samme Tid boede der en Frue paa Ansbjærg. Hun var ung bleven Enke, og rig var hun, og kön var hun. Det kunde jo da ikke slaa fejl, at der var baade en og anden, der bejlede til hende. Se kun nu! Han, den ældste Broder paa Kærsholm, han bejlede ogsaa; men det vilde ikke blive til noget. Fruen havde set sig en anden ud; men hvem han var, eller hvor han var fra, det maa jeg ikke sige, for jeg ved det ikke. Den yngste af disse Kærsholms Brødre havde ogsaa set sig en ud; men det var saamænd en Bondepige i Skrä. Jaja! han vilde jo ikke haft hende til Kone, men ellers saadan — I ved nok. Det skøttede hun ikke om. Han snakkede godt for hende, og han bød hende Penge, og han lovede hende baade Guld og grønne Skove; men lige vidt kom han med hende. Hun passede sin Rok og sin Bindehose og plejede sine gamle Forældre. Imellemstunder var hun bedrøvet, og hendes Moder sagde til hende engang imellem: „Hvad fejler du, lille Ane?“ Hun svarede ikke andet paa det end: „Det ved jeg ikke — man kan ikke altid være lige glad.“

Mens dette her nu stod saadan paa, saa kom den ældste Broder efter, hvem det var, Fruen holdt af. Og saa svor han en høj Ed: at han skulde undlive ham, hvor han saa traf paa ham. Men hør ikkun saa! Hvem af jer, der er kommen ad Vejen mellem Ungstrup og Torning, har vel ogsaa set saadan midtvejs omtrent en lang flad Høj — ligesom en Dysse — i en Firkant med store Sten rundt om og nogle Brokker af Teglsten. Se, der har i gamle Dage staaet en Kirke, der hed Lunde Kirke. Og de Ansbjærg Folk og de Kærsholm Folk de vare lige gode om den samme Kirke og havde eet Stolestade eller Pulpitur, som de kalde det, i den. Se, nu traf det sig hverken værre eller bedre, end at Fruen og hendes Kæreste mødtes en Søndag med den ældste af de Kærsholms Brødre i Stolen. Kærsholmsmanden gör ikke lang Snak, men drog sin Kaarde og jog den gennem den anden. Fruens Kæreste han faldt død over Ende; men han kom selv lykkelig og vel ud af Kirken. Men hvor han saa

siden blev af, det ved jeg ikke noget om. Men det blev befaleet, at Kirken skulde rives ned for denne græsselige Gerning, og siden har de Folk, der hørte til Lunde Sogn, gaaet til Torning Kirke. — Det var nu det; men I skulde have at vide, hvorledes det gik med hende Skræpiggen. Se kun nu: Han, den yngste Broder, han købte Ansbjærg — for Fruen døde kort efter at hendes Kærest var bleven myrdet. Men Gaarden hed ikke Ansbjærg endnu; den havde et andet Navn, som ingen nulevende kan huske. Det Navn, den har nu, fik den efter den her lille Tøs i Skræ — for hun hed Ane; og da Herremanden ikke kunde forlokke hende ved noget Middel, saa tog han hende til Kone i Tugt og Ære og klædte hende op i Silke og Damask — det var noget andet end en rød strikket Trøje og et Par Stunthoser. De levede glædelig sammen i mange Herrens Aar. Det sidste, jeg besøgte dem, gav de mig en Kurv fuld af Brændevin og et Glas fuldt af Brød og en Skilling i min Pung. Nu er den Historie ikke længere.

„Den var ikke saa meget taabelig!“ sagde Skolemesteren. „Men nu skulde vi vel have en Vise. Syng op, Visti! Du kan jo saa mange, som der er Fingre og Tæer paa os alle sammen. Men det skulde være saadan en plaserlig en.“ Visti gav sit Nøgle en Drejning, lettede sig fra Stolen, trak op i sine Bukser, satte sig igen, spyttede sin Skraa ud og tog rask fat:

Øvli han var sig saa lystig en Svend, skulde han et Ærind, saa stak han i Rend histop og herved. Gik han med Høle og gik han med Plov, aldrig havde han Ro, undtagen naar han sov saa sødeligt, saa blødeligt.

Skön Else hun er sig en Frøken saa fin, hun gaar i Silke og Maar og Hermelin histop og herved. Saa hun ham, Øvli, i Mark eller Skov, aldrig havde hun Ro, undtagen naar hun sov saa sødeligt, saa blødeligt.

Der var Dans paa Gaarden, og Øvli han sang, saa med den og saa med den saa lettelig han sprang histop og herved. Skön Else stod og saa paa, hvor han kunde sig sno: saa fik hun ingen Ro, undtagen naar hun sov saa sødeligt, saa blødeligt.

Skön Else vil forlyste sig udi den grønne Lund, hendes Tanker de vanked alt i den samme Stund histop og herved. Da mødte hun ung Ejler alt udi den Skov, og saa fik hun Ro, de udi Græsset sov saa sødeligt, saa blødeligt.

Og da saa hendes Forældre nu vare døde af Ælde — den ene gik til Himmerig, den anden gik til Helvede — histop og derved — til Ægtemand og Husbond ung Ejler

hun tog; saa fik de bægge Ro og hos hverandre sov saa sødeligt, saa blødeligt.

Den Vise grinede de af hver en, og Skolemesteren skultrede sig og gned sin Arm og sagde: „Det har da været en skammelig forsoren Knægt, den samme Ejler.“

„Det kan heller ikke nytte at være saa meget ræd af sig,“ sagde Kirsten Pedersdatter, „naar en skal til og i Lav med saadant noget.“ — „Det maa du vel sige!“ sagde Per Baastrup, han lattede sig fra Bænken og satte sig igen. — „Havde min Oldefaders Oldefader været ræd af sig, saa havde jeg knap siddet her.“ — „Det var som Pokker!“ raabte Per Pahvse, „hvad ved du om din Oldefaders Oldefader?“ — „Det skal jeg sige dig,“ svarede Per Baastrup. Den Gaard her Østen for, som vi Bønder endnu kalde Baastrup, men de store kalde Marsvinslund, den er i gamle Tider bygget op af fire Bøndergaarde. De hørte til Avnsbjærg, og Manden der hed Jørgen Marsvin. Han rev de Baastrupgaarde ned og smed de to af Beboerne ind i nogle Huse i Vium, og den tredje smed han til Sjørslev — for den Gang kunde de jo tumle os, ligesom de selv behagede. — Den fjerde, det var akkurat min Oldefaders Oldefader, han fik ikke noget for det første, men han ventede jo. Saa den Gang da Herremanden havde faaet det nye Stuehus i Baastrup rejst, kaldte han det efter sig selv med dette Svinenavn og gjorde et Gilde for sin Slægt og sine Venner. Som de nu var samlede, Herrer og Fruer, i Øverstestuen, saa gaar min Oldefaders Oldefader ind til dem og tager sin Hue af og siger: „God Dag! alle I gode Venner og Frænder!“ — „Er den Bonde gal?“ raabte somme af dem og vilde haft ham smidt ud. Men Marsvin sagde, at han maatte gerne blive lidt, for det var en, som havde sit Frisprog hos ham. „Men hvordan kan du vove at titulere os saadan?“ sagde han. „Aa jo,“ svarede min Oldefaders Oldefader, „jeg ved ikke rettere, end at vi høre alle sammen til een Slægt. Gode Husbond hedder jo Marsvin, den Mand der hedder jo Gris, han der hedder Galt, og han der er jo en Orne (Urne), og min Fader har de alle hans Dage kaldet Per So — saa maa jeg da ogsaa være af Svineslægten.“

Aah ja! det grinte de af. Men Jørgen Marsvin tog til Orde og sagde: „Siden du er af vor Familie, kommer du til at have en kön Svinesti at bo i; og saa kommer jeg ogsaa til at give dig noget at rode i.“ — Og den Sti, han mente, det var Baastruphus, som han byggede til ham, hvor han rodede og snagede godt nok, og hans Börn efter ham. Herremandens Slægt er uddød for mange Tider siden, og saadan er ogsaa alle de andre, baade Orner og Grise.

Men Soen i Baastruphus har endnu een levende Gris, som I nu kan se.“

Jøsses! hvor grinte de af denne her Historie — undtagen Kirsten Pedersdatter. Hun var saa sur. Jeg tror knap, en kunde have slaaet et Smil af hende med en Vognkæp. „Du er altid saa tvær!“ sagde Mogens til hende, „hvad fejler du?“ — „Jeg fejler slet ikke andet“, sagde hun, „end at nu vil jeg til at kvæde jer en anden Vise. Begynder den lidt ræddelig, saa faar den Forbedring for det hen mod Enden. Og hvad der staar skrevet i den, det er sandt, for det skete i den By, hvor jeg er født, og det er heller ikke længer siden, end at min Bedstemoder kunde grangivelig huske det.“ Dermed rettede Kirsten sin Ryg og sang:

Paa tre Ben humper den Helhest af Sted, fordi han ikke har flere; men hvem der skal møde ham paa sin Vej, humper snart i den Kirkegaard ned.

Og Mogens han var sig saa lystig en Svend, hvor han hørte Fiolen, han dansed der. Han havde sig nu ogsaa en fuldtro Ven, og det var hende Mette Marie Hansdatter.

Og da han kom næsten til Hans's Port, da hørte han en Hest, der kom humpende; i Førstningen kæred han sig ikke stort om det. „Hvad? Hvem er det, der kommer her humpende?“

Men der sprang Gnister fra Hestens Ben, desligeste fra Øjnene og Næsen. At komme under Tag da han var ikke sen — „Hej! hvordan ser du ud, Mogens Persen!“

„Hvordan jeg ser ud, det kan være jer det samme — det er koldt, og kan hænde, jeg fryser — vil I ellers se lidt og høre, saa gaa ud, hvordan han, den trebenede nyser.“

„Spil op frisk! og lad os faa „Ost og Brød!“ Jeg skulde have lidt Varme nu i Kroppen. I Aften danser jeg, i Morgen kan jeg dø!“ Det gik med en Svingen og Hoppen.

Han tog Mette Marie ved hendes venstre Haand og tramped og hujed og nikked. Hun blev ret saa angst, det stakkels Barn, alt som hun kniksed og vrikked.

Jeg tror, hun blev kold, mens Mogens han blev hed, Sveden ham trilled under Øje — „Jeg maa lidt herud efter dette lille Bed, herinde kan ikke længer jeg blive.“

Og som han kom ud nu saa varm og saa vaad og svaled i Blæsten sig en Stund da, da faldt han, kunde hverken røre Haand eller Fod. De andre bar ind ham som død da.

Saa kørte de ham hjem da og lagde ham paa Straa, og lod de saa Snedkeren komme. Han tog nu hans Maal fra hans Top til hans Taa: „Du skal faa en Kiste, der kan rumme dig.“

Og han kom igen paa den ottende Dag med Kisten, han skulde puttes i da. Men Skægget vilde han jo først give et Skrab, mens Konerne toede ham — se da!

Hans Kærest stod hos ham og kæmmed hans Haar og kysset ham paa Panden og Öjnene. Den Skæggeskraber ind ham i Hagen skar — da vaagned Krabaten af Sövn.

Han rejste sig og saa sig i Stuen omkring og saa paa sig selv og de andre: „Hvad skader mig, mens her I om mig har slaaet Ring? Og hvis er den Kiste?“ — „Din noget nær.“

Marie gav et Skrig, hun var nær ved at daane, hun blev jo saa farlig forskrækket. Hun smed sig paa Knæ og tog fat paa hans Haand og takkede den, som havde ham vækket.

Og da fik de Koner noget andet at bestille end at smykke denne her Ungkarl til Graven — de smykked den Pige under lystigt Spil til Brud paa Treugersdagen.

Den Snedker han klaged sig noget for sin Kiste. „Hvem skal nu betale mig og tage den?“ — „Det skal jeg“, sagde Mogens, det faar ogsaa blive den sidste! Til rigtig jeg dør, jeg vil have den.“

„Den var ikke saa meget slem“, sagde Kirsten Mortensdatter, „saafremt det da ellers er sandt.“

„Da er denne her sand“, sagde han Jens Jensen, ham Hosekræmmeren — I kender ham vel — han var kommen ind ad Dören i det samme Öjeblik. — Han bor ellers en fire Mil her øster paa; men naar han drager om i Byerne og tinger Hoser, og det bliver for silde for ham at komme hjem, saa lægger han sig gerne ind til Skolemesterens. — Naa, saa satte han sig ned og gav sig til at fortælle, ligesom jeg nu siger det efter ham:

Den Gang da jeg skulde første Gang paa Sessionen, da manglede min Fader knap og nap fire Aar i tre Snese. Saa fulgtes han og min Moder ad op i Præstegaarden med en Krukke Smör og en mægtig stor sort Hane. Præstemadammen beholdt baade Smörret og Hanen; men Præsten, det var ellers en dejlig Mand og meget god mod Fattigfolk; men han vilde alligevel ikke göre min Fader ældre end han var, og saa maatte jeg da springe Soldat — Rytter skulde jeg sige. Jens Persen slap bedre, for han fik en Recept paa nogle Apotekersager til at smöre sine Öjne i, og saa fik de saadan en rød Haandtering, hver Gang han kom paa Sessionen; men det kostede ogsaa hans Fader en Halvhundrededalersedd.

Skolen var slem; jeg skal svare til, Løjtnanten kunde göre ens Ryg mør. Det var en skrap Karl til at forstaa sin

Eksercits; men naar han sagde: „Karl! du rider som en Agurk!“ saa var han ikke naadig.

Det var i Krigens Tid. Den Gang jeg kom ud af Skolen, kom jeg ind til Regimentet; vor Eskadron laa i Eckernförde, men saa snart jeg kom, marcherede vi ind i Mecklenborg. Der laa Franskmanden; det var nogle smaa, gesvindte Karle. De kørte paa, det gik som Kæpper i Hjul; men jeg kunde ikke forstaa andet end „Futter!“ Det betyder saa meget som „Djæveln skal annamme dig!“ — Saa spurgte jeg vor Ritmester — for han kunde prate med dem — hvad det var, de sagde: „De siger“, sagde han, „de vil drage den røde Kjole af jer og give jer en blaa i Stedet.“ Men det blev endda Løgn.

Den første Gang vi kom sammen, da var jeg og Rasmus Rasmussen af vor By Blänkere. Vi kom til en lille Stump Skov; der kom tre af de her smaa Karle os i Møde. „Hvem der?“ sagde jeg. „Kiklava!“ sagde de. „Feltraab!“ sagde jeg. „Sakkernommedjø!“ sagde de. „Det er min sandten Løgn!“ sagde jeg; „ved I ikke bedre Feltraabet, saa skal I følge med til Eskadronen!“ Men saa drog den ene sin Sabel og red lige ind paa min Kammerat. Jeg synes rigtignok, han kaldte os Engle; men Skam slaa ham, han mente intet med det, for han gav Rasmus et Slag, saa han faldt af Hesten. „Hvad!“ sagde jeg, „slaar du Rasmus Rasmussen, saa skal Djævelen regere dig!“ og med det samme huggede jeg ham over hans Nakke, saa han slog en Kolbøtte. Da de andre to saa det, saa begyndte de at futre og sakre og rendte ind paa mig, som om de vilde rent have traadt mig ned. Men jeg sagde: „Snak Dansk, I tyske Hunde!“ og saa slog jeg den ene over hans højre Arm og den anden over hans venstre, og saa tog jeg dem til Fange og førte dem til Eskadronen. Men Ritmesteren bad „den lille Mand“ tage sig, nu var vi ulykkelige, for det var Franskmænd. Siden lærte han os, vi skulde sige: „Dragoon dannoa“. Det forstod de, saa vidste de, vi vare Danskere.

Engang indtog vi en Stad, der hed Ratzeburg. Gud bevares, hvor det gik til! Der var en Vagtmester ved fjerde Eskadron, han havde været med for Stralsund, den Gang de slog Grev Skeel (Schill) ihjel; han havde undlivet mange Mennesker i Krig. Han sagde, at det Slag ved Ratzeburg var det grummeste Slag, han havde været i; men det ved Lübeck var endnu grummere, for der maatte de blive ved i ni Dage at køre ud af de døde — det var rigtig strængt for de stakkels Heste. Men ved Ratzeburg — som jeg skulde fortælle — var det saa meget ynkeligt at se, hvordan det gik til. Jeg saa en fransk Soldat, han gik med et lille Barn paa sin Bajonet. „Du er et Skarn!“ sagde jeg. „Pibe med langt

Rör!“ sagde han. „Du skal have Fanden!“ sagde jeg. „Jeg har selv betalt min Pibe, jeg købte baade Pibe og Rör og Mundbid af Rasmus Rasmussen, den Gang vi laa i Itzehoe.“ Men saa kom der en græsselig Hob Franskmand, og de raabte ogsaa: „Pibe med langt Rör!“ saa tænkte jeg, det er det bedste, du rider din Vej, om du vil beholde din Pibe.

Den Gang vi saa kom til Hamborg igen, saa vilde vi ikke længer være sammen med Franskmanden. Da vi sagde Farvel til ham, da græd Prins Eggmühl som et Barn, for han vilde ikke have været af med os. „Far vel!“ sagde vi. „Adieu!“ sagde de, „adieu Ræv og Hare!“ „Kys os her!“ sagde vi. Saa begyndte de igen med deres Pibesnak. „Ja, pib I nu i vor...“, sagde vi, og saa red vi til Bornhøved. Der kom Kosakkerne om os. De vilde prikke efter os med deres Pigkæppe. Den første, jeg saa, tænkte jeg var en Kræmmer; men da han kom nærmere, kunde jeg nok se, at det skulde være en Krigskarl. „Du er en svær Karl til at ride“, sagde jeg til ham: „jeg tror minsandten, du sidder ovenpaa din Madpose.“ „Dowre!“ sagde han. „Vil du have Davre?“ sagde jeg, „ja, dersom Løjtnanten saa, hvordan du sidder med dine Knæer, saa vilde han nok give dig Davre, kan hænde sig du fik Tevand ogsaa.“ Men saa stak han mig i mit højre Laar. „Du er svært nærgaaende!“ sagde jeg, og saa huggede jeg hans Kæp midt over og ham selv bagefter. „Du kunde have blevet fra mig!“ sagde jeg. Der var ogsaa en fransk General fulgt med os, de kaldte ham Lallemand. Det var en Vovehals. Han havde en lille rød Hue paa, den svingede han altid med, og saa raabte han ligesaa højt, som han kunde: „Brave Danno! A æ laang! A æ laang!“ men det var ikke sandt, for han var kun en lille, stumpet Karl. men modig var han.

Siden drog vi til en lille By, de kaldte Sehested; der var saa mange Fjender, at den ene ikke kunde spytte for den anden; men vi ragede dem endda til Side og kom velbeholden ind til Rendsborg. Paa Vejen kom der en Franskmand rendende og sprang op paa Hesten bag ved mig: „Væk Per Missjong!“ sagde han. „Jeg hedder ikke Per, jeg hedder Jens,“ sagde jeg, „ikke heller vil jeg gaa væk for dig; men vil du være skikkelig, saa maa du ride med.“ Saa vilde han have Akvavit. „Vil du have Brændevin?“ sagde jeg, „det kan du faa!“ og saa gav jeg ham af min Flaske. Da han havde drukket, begyndte han ogsaa at snakke om mit lange Piberör. „Hvis du ikke holder Flab,“ sagde jeg, „saa skal jeg kyle dig ned af Hesten.“ Men saa bad han om en mild Pardon, og siden blev han rolig.

Det var det sidste Slag, jeg var i; og den Gang jeg

skulde til at sidde af Hesten, havde jeg mistet min Mundbid til min Pibe, og jeg har aldrig set den siden.

„For den Sags Skyld“, sagde han Mads fra Vranum, „jeg har jo endelig ogsaa været i Krig, og det kunde have gaaet mig meget værre, end det gik, og det endte med, at jeg fik en god Kone — jaja! nu er hun død og borte, stakkels Kirsten, men hun var god imod mig, saa længe hun levede, jeg maa ikke sige hende andet paa. Naada, saa har jeg lagt denne her Vise om den her Krig, og hvordan jeg fik Hold i Kirsten:

Den Gang da de ved København med Admiral Nelson droges — det var en høj Skærtorsdag, de bestilte ikke andet end sloges — det Pust begyndte ved Kirketid, da de havde ringet sammen; men Klokken den blev tre saa vel, før Nelson han sagde Amen. — Og det var mig og Jens og Per — fra een By alle tre — og paa et Skib, hed Prøvesten, der var vi ogsaa med. Den Tid, da Klokken den var otte, og vi havde faaet vor Davre, da raabte Kaptejnen: „Karle! lad mig se, I ikke sover!“ Og alle de Skibe, der drev forbi, de smed deres Kugler til os. Til sidst saa kom der tre paa een Gang, og de blev liggende ved os. De skød, og vi skød. Vor Kaptejn — Peder Lassen var det, de kaldte ham — han raabte for hver en Kugle, der kom: „Den maa vi have betalt ham.“ De Kugler fløj saa tykt som Smul og peb som nogle Hjejler; de kom og slog os over Ende, som naar de spiller Kegler. Og midt paa Dagen omtrent, da trimled Jens og Per. Jeg sukked ved mig selv og sagde: „Nu ses vi aldrig mer.“ Saa blev vi ved at puffes saadan, og det var rigtig haardt, for Klokken gik til fire, og vi havde ingen Middagsmad faaet. Til sidst blev Engelskmanden ked af al den her Haandtering; vor Löjtnant törte sin Pande og sagde: „Hold inde med Chagering!“ Saa skred jeg i en Baad til Land og fik mig noget at bide paa; jeg gik og aad, for der var ikke en Plet, jeg kunde sidde paa. Der kom da en, jeg kendte, og sagde: „Har du været i Klemmen?“ — „Ja lidt“, sagde jeg. — „Da er“, — sagde han, — „de andre paa Lazaretet.“ — „Hvad? Hvem?“ sagde jeg. — „Ih! Per,“ sagde han, „og Jens, dine Kammerater.“ — „Saa er det ikke værd,“ sagde jeg, „at vi staa her og prater. Jeg tænkte, at de vare slaaet ihjel; jeg saa jo for mine Öjne, de trimled over Ende — ih nu! — da var det vel, de er levende. Velan, jeg vil endda derhen!“ — „Velan,“ sagde han, „jeg vil med dig!“ Men Gud bevares, hvor der var fuldt! og ikke en Baas var ledig. I Forstuen laa de bægge to, for de kunde ikke komme længer; og Folk de stod omkring og gloede og gav dem Penge. Og der stod store, fornemme

Folk og Frøkener og Fruer og gav dem. „Hillemænd!“ sagde jeg, „da skal jeg love for, I skover! Hvordan gaar det med jer?“ — „Skidt!“ sagde Jens: „Jeg er af med bægge Fødder.“ — „Jeg med min Arm, velkommen Mads!“ sagde Per — „er det dig, der er der?“ Men Jens han laa og tog mod Penge; han talte dem, og han delte dem; og det var Sølvpenge af alle Slags; men han havde nok med at skille dem. De halve puttede han i Pers Lomme; de halve dem tog han til sig; men saa gav han et Hjertesuk og prøvede at lette ved sig: „Det bliver ringe med mig,“ — sagde han — „jeg tror ikke, jeg lever. — Jeg beder dig saa indstændig, Per! kommer du derover, da skal du hilse min Fader og Moder, og Kirsten ikke mindre! Og kan du leve, da beder jeg dig, du gifter dig med hende!“ „Det sker vist ikke.“ — sagde Per — „for jeg maa vistnok følges med dig.“ „Hvad skal vore Penge blive til?“ — sagde Jens — „Mads, vil du tage dem til dig og fly dem til dem hjemme?“ „Hvorfor ikke det?“ — sagde jeg — „jeg skal nok tage dem.“ „Vil du give Kirsten alle mine?“ sagde Jens — „for hun skal have dem. Men dersom, Per! Du dør för jeg, maa jeg saa arve dine? Hun fik endda en kön Slump mere, naar de blev lagt til mine.“ „Aa ja!“ — sagde Per; og det var ogsaa de sidste Ord, han talte, for först døde han, og saa døde Jens: og saadan fik Kirsten alt.

Saa drog jeg hjem med den Besked og kom til Ørum silde. Jeg vilde ikke gaa til Kirsten straks, men blive til om Morgenens tidlig. Min Fader og Moder — det skal jeg love for — de smilte, den Gang de saa mig. Min Moder hun sagde: „Ih Gud ske Lov! du kunde endda begaa dig.“ „Ja, det var strengt nok,“ — svarede jeg og kylede min Tværsæk ned. „Du er da ikke nøgen,“ — sagde min Fader — „hvordan gaar det Jens og Per?“ „De blev skudt“, — svarte jeg, — „der var ogsaa ret et slemmt Spektakel; de laa som slagtede Svin; at jeg blev fri, det var et Mirakel.“ „Hm — hm — hm!“ — sagde min Fader — „hvem gjorde deres Begravelse? hvem fulgte til Graven?“ „Han Selv han gjorde deres Begravelse“, — sagde jeg — „og hele København fulgte dem til Graven. Der blev ringet, præket, der blev sunget.“ Min Moder hun slog sine Hænder sammen: „Det var pænt af Kongen.“ Min Fader han sagde: „Nu faar de Sorg hos Øvlis — stakkels Kirsten! For naar man har en Ven, saa vil man nødig miste den.“

Om Morgenens den Gang vi havde spist vor Davre, sagde min Moder: „Du skal vel hen til Øvlis nu? — jeg følger med, tror jeg.“ Da Kirsten saa mig, stak hun i at græde — for de havde sagt hende det. — „Hvad kan det nytte!“ — sagde hendes Fader. „Aah!“ — sagde hun — „det er

for haardt. Aa Jens! Jens! Jens! Du var min Ven — og hvorfor skulde jeg miste dig!“ „Aah! tag det lidt roligt!“ — sagde hendes Fader — „der faas vel en, der kan trøste dig.“ Saa tog jeg op min Pung med Penge — dem Jens og Per havde givet mig: „Dem skal du have til Arvepart!“ — sagde jeg — „Kan det ikke lindre dig?“

Saa kom vi til at snakke en Smule baade om det ene og det andet. Min Fader kom ogsaa til og sagde: „Den Krig er slem for Landet. Men ellers nu, da Jens er død, hvordan tænker du nu, Øvli? Du kan ikke saadan sidde Enkemand; og det er ikke værd at vrøvle i det. Nu skal du enten gifte dig selv — og du er snart for gammel — og du og hun I skulde omtrent være paa ens Hammel, og jeg ved ikke, hvem det skulde være.“ — Han svarte: „Jeg ved ikke heller. Kunde Kirsten finde en Karl med lidt, kan hænde sig det var bedre.“ „Ih nu!“ — sagde Mogens, min Fader — „du kan ikke behøve at lede altfor langt.“ „Aah! I behøver ellers ikke“ — sagde Kirsten — „at have altfor travlt!“ „Hm! hm!“ sagde Øvli — „hm! jeg ved, din Søn har nogle Skillinger — hent os en Dram og en Bid Brød! det kan ikke hjælpe, vi kællinger.“ Men saa blev Kirsten rent katolsk og skreg og bad om Henstand. Men siden som vi kom sammen saadan i et og andet Lag: sommetider saa var hun ikke betænkt, og til andre Tider tyktes hun det. Til sidst saa blev vi Mand og Kone, og ingen har fortrudt det.

Naada! Ole Vistisen havde tiet stille den hele Aften; men ved det Lav fik han i Sinde at snakke med.

„Hvem der er kendt i Graa og deromkring,“ sagde han, „ved vel ogsaa, at der er noget, de kalder Svend Graas Kapel — for her har været en Smule Kirke en Gang, ligesom der Østen for Ungstrup. Men det er endelig saa længe siden, at min Oldefaders Oldefader ikke har set noget til den her Kirke. Sten er der endnu nogle af; hvem der gider gaaet efter det, kan snart finde Stedet paa Graaskovs Mark, lidt Norden for Have Sø. Den Gang det skete, som jeg nu skal fortælle, se da var der tre Konger i vort Land — og det var de to for mange, kan jeg tro, for een kunde ellers have været nok: tre Konger i eet Land maa være ligesaa godt som tre Koner i eet Hus, for hvordan skulde de forliges? Naa, den ene af de Konger hed Svend. Han slog den anden af de to andre ihjel ved et Gæstebud, hvor det nu var, og han vilde have gjort ligesaa ved den tredje. Men han undløb og samlede en grumme Hob Krigsfolk sammen og overvandt Svend i et stort Slag, de holdt derinde paa Graahede. Svend han tabte baade Slaget og Livet, som jeg nu skal fortælle. Dagen förend Slaget skulde staa, saa stod Kongen udenfor sit Telt, og saa traf det sig hverken

værre eller bedre, end at en Bondekone kom gaaende forbi, og hun var en skammelig kön Kvinde. Kongen fik Lyst til hende og lod hende trække ind i Teltet og laa ogsaa hos hende, men haardt imod hendes Vilje. Der kunde været mange Koner, der ikke havde taget sig saadant Kællingeri nær saa nær; men denne her var striks i det. Saa snart hun var sluppen ud igen, løb hun hjem og græd saa meget ynkeligt og fortalte sin Mand alting, ligesom det var gaaet til. Saa blev han vred og sagde: „Da skal jeg endda se, om jeg kan betale den Pjalt Konge dette her Stykke Arbejde.“ Dermed tog han en Økse og stak den ned bag sin Nakke mellem sin Inder- og sin Ydertrøje og gik ud. Men Slaget var begyndt, og det varede ikke længe, før Svends Folk bleve splittede ad og fordrevne. Han maatte jo ogsaa selv rømme og kom farende alene paa sin Hest der forbi, hvor Bonden stod og saa paa Slaget. Men saa styrtede hans Hest. Fjenderne var efter ham et Stykke tilbage. Han raaber til Manden: „Skjul mig! Skjul mig! om du ved et Sted.“ „Jeg skal skjule dig saadan,“ sagde Bonden, „at dine Uvenner ikke skal finde dig levende.“ Med det samme huggede han Kongen midt i hans Pande med Øksen, saa han faldt stendød over Ende.

Da hans Modstander, Kong Valdemar, kom til og fandt ham, lod han ham jorde paa det samme Sted og byggede den Smule Kirke over ham.

Efter hans Død har de altid kaldt ham Svend Graa, fordi han omkom der. — Men ovenpaa dette her vil vi nu have en Vise, ogsaa om Krig, som en af mine gode Venner — ja, det er ikke længer end to Aar siden han døde — han har selv digtet:

Den Tid jeg var en lille Fyr og gik og vogted Faar, jeg fik min Føde og mine Klæder i Morten Jensens Gaard. Af Naade og Barmhjertighed de fik i Sinde at tage mig, da mine Forældre var falden mig fra og ingen andre vilde have mig.

Der var jeg ellers mange Aar, havde rigtig gode Dage, led ingen Nød i nogen Maade, det var det Synd at klage paa. Börn havde de ingen fler end mig og saa deres egen Datter — de tænkte vel ogsaa, som det gik, at der kom ingen efter.

Og jeg og Mortens Sessel — som Søkende vokste vi op. Der var ikke een ond Blodsdraabe i hendes hele Krop. Vi var som eet; hvad den ene vilde, det vilde den anden altid; vi var tilsammen først og sidst, i Mark og ved vort Maaltid.

Vi havde een Seng at lægge os i, ikke heller kunde vi sove, før de havde lagt os sammen i „vor egen lille Seng“.

Til Skole og fra Skole gik vi pænt og holdt hverandres Hænder; og hver en Vandpøs jeg bar hende over, fordi hun var mindre.

Saa fulgtes vi, mens vi var smaa; og siden, da vi blev større, vi gik een Vinter bægge to til Præsten til Overhøring. Og saa blev hun mit Gadelam og jeg hendes Nytaarsgave, den Gang da de delte Kærester ud i Karle- og Pigelag.

Men siden, da jeg voksede bedre til og blev de enogtyve, saa maatte jeg til Sessionen og lade mig tage til Soldat og lade mig udskrive. Jeg fik mit Pas, og Sessel græd og sagde: „Far vel nu, Per! Jeg tænker vist, du gaar din Vej, jeg ser dig aldrig mer.“

Hun græd — jeg græd — det var en Ynk — og vi græd bægge to. Men da vi skiltes, lovede hun, at hun skulde blive mig tro. Saa maatte jeg da marchere af Sted og ind til Regimentet. Jeg saa hende ikke i elleve Aar; det havde jeg aldrig ventet.

I to Aar gik jeg Skolen igennem, og siden kom jeg i Krig; der led jeg ondt og Haardhed — det var en elendig Tid — tilsidst kom jeg i Slag og fik min højre Arm spoleret. De skar den af ved Skulderen, og saadan blev jeg kureret.

De kunde ikke bruge mig længer der, og derfor fik jeg Orlov; saa gik jeg hjem den lange Vej, helt ude fra Itzehoe. Jeg tænkte saa tit og mange Gange: hvordan mon Sessel har det? kan hende sig, hun er død og borte, saa er hun vel forvaret.

Og som jeg kommer til vor By og ser til Mortens Gaard, hvor jeg havde levet saa glædeligt mine gode Ungdomsaar, da var der Spil og Lystighed og Huset fuldt af Gæster, og Gildevogne i den hele Gaard og Toften fuld af Heste.

Og da jeg kom saa til den Dør og sagde: Gudsfred herinde! da var der ikke en, der sagde Tak, ikke en, der kunde mig kende, før Bruden kom og kigede derud — og det var Mortens Sessel — hun slog sine Hænder mod sine Laar alt med saa stor en Rædsel.

„Aa Herregud! hvad ser jeg nu! det er jo Per der staar. Aa, Per! jeg ventede efter dig i samfulde elleve Aar. Min Fader og Moder er bægge døde — hvorfor skulde jeg gaa fra Gaarden? Du kom jo ikke — du skrev jo ikke — nu er jeg gift med Sören.“

„Hvad skulde jeg skrive med, Sessellil! min højre Arm er borte; og før, i Krig og fremmede Lande, jeg kunde jo ingen sende. Jeg er en Krøbling, det ser du vel, og intet Menneske nyttig — Gud give det, jeg maatte snart herfra til Graven flytte!“

„Giv dig tilfreds!“ sagde hun, „du skal slet ikke sukke

for Brød. Saa længe vi andre har et Korn, da skal du ikke lide Nød! Du kan jo blive, som du har været i fordums Tid, i Gaarden! Kom ind og sæt dig ved vort Bord! saa kan vi snakke med Sören!”

Se nu er jeg en gammel Karl og gaar og vogter Faar; jeg faar min Føde og mine Klæder i Morten Jensens Gaard. Jeg flytter Køer, jeg flytter Heste, og Fjerkræ ser jeg efter, og sommetider paa min venstre Arm jeg bærer Sessels Datter.

Da nu denne her Vise om den enarmede Soldat var ude, saa tog Ole Vistisen fat igen og sagde: „Jeg skal endda beskrive jer, hvordan det gik mig det Aar, jeg tjente derovre i København. Jeg har endnu gemt det Brev, jeg skrev hjem, og nu vil jeg læse det for jer:

„Nu er jeg da bleven Kusk hos en Brandinspektør, og hvis I saa mig nu, kunde jeg rigtignok skræmme jer, for naar jeg sidder paa Bukken, ser jeg ud som en Bjørn, for jeg har en Trøje af bare Ræveskind og en laadden Kabuds med en Rævehale i Nakken. Den naadige Frue sagde først, at det skulde været en Ræverumpe; men saa sagde jeg: „Nej, mange Tak, det skøtter jeg ikke om.“

Det værste, jeg havde her i Begyndelsen jeg kom her, var ellers at forstaa deres Snak; den naadige Frue var ren tysk i sin Tale. En Svinestiæg (Steg) kalder hun en Svinestøj, og en „Støj“ (Stige) kalder hun en Stie. Jeg vidste næsten ikke, hvordan jeg var vendt i det. „Kan han bære en „Støj“ (jydsk for Stige) til Bageren?“ sagde hun til mig. „Nej, hverken kan jeg, ikke heller vil jeg; hvad skulde han ogsaa med den?“ sagde jeg til hende. „Saa kan han gaa den Sti, han er kommen paa, jyske Kvæg!“ sagde hun til mig; men saa kom Herren, og han skilte vor Trætte. De smaa Börn ere ogsaa nogle farlige Krabater: naar de se mig, skal jeg altid stave til mit Navn; men naar jeg saa siger: „O siger ou, L, e Le, Wolle,“ saa griner de, saa deres Mave er færdig at sprække. Det gaar ellers knapt til her, for naar jeg beder om en Taar Vædelse (Drikke) til Brødet, saa overbegriner de mig og lader, som om de ikke kan forstaa, hvad jeg siger. Da var de meget bedre nede i det Sønden, den Gang da vi var i Lav med Kosakkerne; naar jeg der forlangte for to Skilling Wost (Ost), saa gav de mig altid for fire Skilling Pølse (Wurst). Jeg har været to Gange paa Komodie; de sagde mig, at de spillede der, men jeg saa hverken Kort eller Tærninger; jeg saa det, som værre var, for jeg saa den Slemme. Det var ude paa Vesterbro. Først kom der en Krigskarl, og han satte en Stige til et Hus og krøb indad Vinduet. „Det kommer du galt fra,“ sagde jeg, „dersom der

ellers er Folk hjemme.“ Der stod nogle Kompaner ved mig, de gav sig til at le af mig; men aldrig saa snart var han kommen ned igen, før Manden kom ud med et Lys i sin ene Haand og en Kaarde i den anden, og saa røg de sammen; men Tyven stod sig og stak Manden ihjel. Jeg raabte at de skulde gribe ham og føre ham til Herredsfogden, men de lo af mig og holdt for min Mund — saadan er det at have gode Fortalere; kan hælde sig, han ogsaa havde stjaalet sig rig, for saa havde han ingen Nød. Det varede ikke længe, saa saa jeg ham igen, han sad og spiste med to Kvindfolk, og en Møllersvend gik for Borde (vartede op). Det var en forbandet (egl. spedalsk) Knægt den samme Møllersvend, han havde lært sin Profession til Gavns, for han stjal baade Brændevin og Spisevarer af Bordet fra dem og guffede i sig som en Stork; men kan hælde sig, han heller ikke havde faaet at spise i mange Dage, for slanten var han, og hans Klæder hang og slubrede om ham. Saa rev de det Hus over Ende, og saa saa jeg et andet Sted, der var Legestue (Bal) og saa mange Karle og Piger, der rendte og dansede; der kom Tyven og vilde danse med, og den lange Møllersvend ogsaa. Men Skam slaa dem! Møllersvenden holdt Karlene med Snak, medens Tyven stjal en af Pigerne og rendte af Sted med hende. „Hej!“ raabte jeg, „hvorfor løber I ikke? Tyven skiller hende vist ved hver Klædetraad, hun har paa sin Krop.“ Men saa grinte de igen og sagde, at jeg skulde holde Kæft. Alligevel rendte de da ud af Legestuen, men saa kunde de komme bagefter. Lidt efter kom Pigen, som Tyven havde stjaalet, igen og fløj fra den ene Side til den anden og rev sig i sit Haar og bar sig ad, som om hun havde været gal. „Hvad gaar der af hende?“ sagde jeg til ham, der stod ved mig. „Tyven har forført Pigen,“ sagde han. „Sk...“, sagde jeg, „var det værd at skabe sig saadan for? han har vel saa meget, at han kan betale for Barnet.“ „Se hist!“ sagde han, „der kommer den skammelige Møllersvend tilbage med en lang Strimmel Papir.“ — „Nu vil han tage Maal af hende til en ny Kjole,“ sagde jeg, „kan hælde sig, Tyven har revet den, hun har paa; ja, ja, noget er bedre end slet ingen Ting.“ Men Pigen var ikke fornøjet med det, for hun lod til, at hun vilde have slaaet Møllersvenden med sin Knytnæve, og saa sprang hun op paa en Smule Dige og ned igen, og hvor hun saa blev af, det ved jeg ikke. Hun rendte vel sagtens efter en Stævning, men hvad kan det nytte? det hun har, det har hun, og Karlen kan gaa fra det ene Herred til det andet, saa kan hun komme bag efter. Men saa skulde I have set et Spil! Der staar en Hest med en Mand paa paa Kongens Nytorv — jeg har mange Gange gaaet forbi den og tænkt, at det var noget,

de havde skaaret ud af Træ; men Skam slaa ham! han kan godt ride, hvorhen han vil, for allerbedst som jeg sad og gabede paa disse her Anstalter, kom han ind efter Tyven. Han havde rigtignok smurt sig over med Kridt, men jeg kendte ham alligevel. Tyven var ikke videre glad ved ham, for hver Gang han saa til ham, saa nikkede han ad ham; men han blev endda holdende stille saa længe, at Tyven fik Stunder til at undløbe. Til sidst saa bares det mig for, at jeg saa Helvede. Den Slemme og saa mange Smaadjævla, at det var græsseligt, rendte og slog Ild paa Tyven, og saa puttede de ham ned i en gloende Ovn og sprang selv bag efter, men den levende Træhæst sprang med Manden op paa Loftet. Den anden Dag gik jeg ned paa Torvet og vilde se, om han var der — jo, han stod der rigtignok og havde faaet alt Kridtet törret af sig; men jeg skal nok hytte mig, at jeg ikke kommer for nær til ham, for nu ved jeg, hvad han bestaar af.

Den anden Gang jeg var derude paa det Komeditøj, da kom skam Møllersvenden igen, og den Gang var han kommen i Tjeneste hos en anden Husbond, og de skulde vel langt bort, for han havde en grumme stor Madkurv at slæbe paa; men det var en Slyngel, hvor han saa kom hen, og denne her Stjælen var ham nu een Gang i Kødet baaren, for lige saa snart han saa, at Manden var kommen en Smule frem, saa gav han sig i Lav med Madkurven, og han huggede i sig og stoppede ned i sin Mave een Humpel efter en anden, og saa tog han sig en god Taar af Flasken alt imellem og satte den hver Gang bag ved sig. Men saa kom der en i saadan noget pænt tærnet Forklædetøj med en Strygespaan i sin Haand, og han snappede Flasken og rendte med den. Den Gang Møllersvenden saa vendte sig og vilde tage sin Flaske, saa var den borte. Det huede ham daarligt: han saa sig rundt om paa os alle sammen, til sidst faldt hans Öjne paa mig, for jeg stod ham nærmest, og da kunde jeg nok se, han mistænkte mig for det, for han blev ved at glo paa mig, som han skulde have ædt mig. „Hvad kan det nytte,“ sagde jeg, „at I ser paa mig? Jeg har skam ikke taget jer Flaske, men der var en, som rendte her i et Par lange Bukser og med en Strygespaan, han tog den fra jer.“ Men det kunde lidt hjælpe, alt, hvad jeg sagde, for han blev ved at se paa mig; han sagde ingen Ting, men hans Öjne gnistrede som gloende Ild, og alle de, der var i Stuen, de grinte ligesaa stærkt, som de kunde. Saa blev jeg gal i Hovedet og sagde til ham: „Tyv tænker, Hvermand stjæler; dersom du ikke vil lade være at glo paa mig, saa skal jeg skam komme over til dig og banke Melet af din Tröje.“ Han stod lige kækt og gabede saa höjt, at jeg kunde have

jaget bægge mine Knytnæver ind i hans Mund. „Da skal jeg se, om jeg ikke kan lette din Møllertyv!“ sagde jeg, og saa vilde jeg til at kyle mit ene Ben over Plankeværket; men saa begyndte de alle sammen at raabe, at jeg skulde gaa ud; de har vel været bange, at der skulde ske en Ulykke. Saa var der to, de tog mig hver under sin Arm: „Jeg kan gaa selv,“ sagde jeg; men det kunde ikke nytte, hvad jeg sagde, for saa krøb de sammen rundt om mig og raabte Hurra for mig, fordi jeg saadan havde beskæmmet Tyven, og saa bar de mig endog ud paa deres Skuldre, men i Døren skiltes de ad, og saa trillede jeg ned og brækkede Mundbiden til min Pibe.

Men saa har jeg ogsaa en Gang været i Kirke, i den lille kullede (taarnløse) Kirke, der ligger paa Kongens Nytorv lidt fra den levende Træhest; det var en dejlig Kirke indeni. Midt over var et stort Omhæng; og det stod der en lille Knægt og trak op og ned, og en Præst stod der ved hver sin Side af det, og de var sorte i Ansigtet; jeg stod hos vor Kokkepige højt oppe paa Pulpituret. Kongen sad ved den ene Side af Prækestolen; men han tav stille, og hele Menigheden tav stille, undtagen sommetider, naar de klappede i deres Hænder og gav et stort Vræl af sig. I Koret der gik de ud og ind, og saa prækede en, og saa prækede to, og saa raabte de i Munden paa hverandre; saa sang de, og saa spillede de. Der var ogsaa Brudevielse, men Bruden og Brudgommen holdt hver i sin Ende af et Stykke Lærred — det klippede Præsten midt over. Siden kom de bærende ind med Brudgommen, og han var slaaet fordærvet, hvordan han saa var kommen af Sted, og saa tog Degnen en grumme stor Fiol og gav sig til at spille og synge for Bruden, saa længe til hun faldt i Søvn. Vor Kokkepige gav sig til at græde og sagde, at hun var død, men det havde vel ingenting at betyde, for jeg ved da, at man ikke kan synge en ihjel, og jeg tror ogsaa, at jeg saa hende et Par Dage efter paa Gaden, og da fejlede hun ingenting. Det var ellers den særeste Haandtering, jeg har set i nogen Kirke.

Nu ikke mere denne her Gang, andet end om I vil sende mig en Ost og et Par Faarelaar og saa en lille Fjerding Smør, for her faar vi ikke andet Smør end Fedt, for her er ikke andet end Heste i Byen, skönt den Gade jeg bor i, hedder Studenstræde. Far vel!“

Derefter tog Rasmus Oustrup fat og fortalte denne her Historie:

Som jeg nu skulde fortælle jer: det var i Krigens Tid, da disse her Engelskmænd havde gjort dette her skrækkelige Spektakel i København, saa maatte jeg da heller ikke blive i Ro, for Lægdsmanden kom og drev mig ud paa Ses-

sionen, og der blev jeg tagen til de Horsens Hestfolk, og jeg lærte baade at ride og hugge Folk ihjel: men jeg fik selv ingen Hug, for jeg skal sige os: de slaa kun i Fredstider, for naar der er Krig, saa er de bange, at vi skal gøre det slemme ved dem. I Freden saa raade de for os, men i Krig saa raade vi for dem — se det er en Forskel. — Jeg havde en god Madpose med mig ud til Skolen, og mere fik jeg sendende hjemmefra, og det gjorde ingen Skade hos ham, der skulde lære mig, og jeg kom til at staa højt baade hos ham og hos Officererne.

Saa siger Underofficeren til mig en Dag, jeg havde givet ham en Pølse og et Par Oste — for han var gift, skal jeg sige os — „Hør“, siger han, „kender du Messingjens?“ — „Det var ikke godt andet,“ sagde jeg, „det er den bedste Hest ved hele Regimentet.“ — „Naa“, sagde han igen, „Vatrup, der rider ham, er bleven syg, og han dør vel ogsaa,“ — „Ja, det kan godt være,“ sagde jeg. — „Vil du have ham,“ sagde han, „saa skal jeg se at skaffe dig ham, men saa skal du ogsaa tænke paa min Kone!“ — „Jeg skal betænke hende,“ svarede jeg, „med et Faarelaar og en lille Smule Flæsk, hvis jeg maa faa Messingjens. Og hun skal endda faa en Snes Æg og en fire Halvpund Smør, saasnart min Moder kommer herud.“ „Det er Ord nok,“ svarede han. Saa fik jeg rigtignok Messingjens, skönt der var en grumme Rift om ham, for de vilde ride ham allesammen: men der kunde jo da kun en komme paa ham ad Gangen. Den første Gang jeg skulde paa ham, da saa han rigtignok vist paa mig, ligesom han vilde spørge mig: Hvad er du for en Karl? Men jeg snakkede mig endda til Rette med ham og fortalte ham, at Vatrup laa paa Sygestuen og gik nok ikke fra det, og saa havde Underofficeren sagt, at jeg skulde have ham, og at det kunde slet ikke nytte, at han gjorde sig ud til Bens. Det kunde han forstaa — for alle de, der kendte ham, de sagde, at han alene havde ligesaa megen Forstand som to Kyraserer. Og det var ogsaa sandt; der fattedes ham ikke andet, end at han kunde ikke snakke, og det var jo ikke hans Skyld. Jeg glemmer aldrig den Gang jeg sagde ham, at Vatrup var saa daarlig, da sukkede Hesten rigtig ligesom et andet Menneske. Ja, I kan tro, at vi to talte siden meget med hinanden, og til alt, hvad jeg sagde, saa enten vrinskede han, eller prustedede han, eller han rømmede sig, og jeg forstod altid, hvad han mente.

Som jeg nu skulde fortælle, saa drog vi da ind i det sydlige. Og vi marcherede een Dag og en anden Dag, og saa blev en en lille Smule træt af den Riden og lidt øm der, hvor man er højest, naar man sanker Spaaner. Saa stod Karlene af, gik imellem og havde Bidselet over Armen. Jeg

gik ogsaa, men jeg lod Jens skøtte sig selv. Han fulgte mig nok saa trolig, og kom nogen ham for nær, saa vrinskede han — for de sagde han var en Klaphingst — og vilde baade bide og slaa. Naada: saa kom vi en Dag til en By derude ved Aabenraa, og jeg fik mit Kvarter hos en Gaardmand. Der stod godt til hos ham, men det var en pinevorn Hund, for vi kunde knap faa det, vi kunde æde. Men saa var der en af Døtrene — han havde seks af det Slags — og hende kunde jeg rigtig godt lide, og hun kunde ogsaa godt lide mig for den Sags Skyld, og hun gav mig et godt Ekstrafor den samme Aften, og Dagen efter — for vi laa over der — saa var hun endnu bedre mod mig, og hun vidste aldrig det gode, hun vilde gøre mig. Den anden Morgen, før vi kom af Sted, saa kom hun ud til mig i Stalden, hvor jeg stod og striglede. „Rasmus!“ sagde hun, „nu drager du bort, og saa faa vi vel ikke hverandre at se mere.“ — „Det kunde træffe sig!“ siger jeg. — „Nej!“ sagde hun, „du kan miste dit Liv, eller du kan faa dig en Kæreste derude.“ — „Ved du hvad,“ siger jeg, „enten jeg nu lever, eller jeg dør, saa faar jeg ingen Kæreste, hvis du ikke vil være det, Helle!“ — „Gud bedre det,“ siger hun, „jeg faar aldrig Lov til det af min Moder og knap nok af min Fader, for de har set en anden ud til mig.“ — Helle!“ siger jeg, „er det dit Alvor, du vil drage ind til mig, saa bi en Stund efter mig og se, om jeg kommer tilbage. Jeg faar snart min Afsked og min Faders Gaard, saa skal vi gifte os, naar du vil rømme herfra og følge med mig til mit Hjem.“ — Saa tog hun mig om Halsen og kyssede mig og græd en Smule og smuttede ud igen. — Messingjens saa efter hende, og jeg lagde Sadel og Bidsel paa ham og red min Vej med de andre. — Det var en sølle Tid for os: sommetider fik vi noget at spise og sommetider intet: men jeg delte alligevel mit Brød — naar jeg havde noget — med Jens; og ligesaasnart vi kom til Kvarter, saa sørgede jeg først for ham med Hakkelse og med Havre, og med hvad jeg ellers kunde bjærge til ham, sommetider Rug og sommetider Byg og sommetider Hvede, som det kunde træffe sig. — Vi drev langt af Sted, jeg ved aldrig, hvor vi var; men Krig, det fornåm jeg ikke til. Langt om længe fik vi Ordre at drive hjemad. — Helle havde ikke været meget af mine Tanker paa den hele March. Da jeg nu kom saa nær, at jeg kunde se hendes By, saa rider jeg hen til vor Ritmester og forklarede ham, hvordan det var gaaet mig der sidst, og hvad vi havde i Sinde, og bad ham saa om Forlov at tage Pigen med. „Messingjens,“ sagde jeg, „kan godt bære os bægge to, og jeg ved, han gør det med en god Vilje.“ — Ritmesteren smilede og sagde: „Du er en Helvedes Karl! Men hvordan vil du komme

godt fra det Pigetyveri? De kommer nok straks bagefter og ta'er hende fra dig, og du faar en Ulykke — jeg kan ikke redde Dig.“ — „Det har ingen Nød,“ siger jeg, „hun skal have mine Staldklæder paa, saa kan der ingen kende hende, og jeg siger til mine Kammerater og hvem der spørger: at det var en syg Dragon af de fynske, der var bleven liggende der i Byen.“ — „Lad gaa, din Gavtyv!“ siger han; „jeg skal selv tale med Chefen og faa ogsaa hans Minde; men jeg skal nok tie stille med dit Puds og bilde ham ind, at Messingjens af Medlidenhed selv havde forlangt at faa den syge Dragon paa Ryggen.“ Det gik nu ogsaa alt sammen, som det skulde. Vi red ind ad Byen, og der stod de store og de smaa udenfor Porte og Døre for at bede os velkommen. Jeg skottede efter Helle — jo! hun var der ganske rigtig, og da hun fik Øje paa mig, og jeg lod min Pallask hilse hende, da glinsede hun over hele sit Ansigt, som om hun skulde have været ud at fæste Piger, som de sige for et Mundsprog.

Jeg lod som ingen Ting og sagde Goddag baade til de gamle og til de unge; men jeg gjorde ingen Forskel. Da vi havde faaet vor Nadvere (det var ikke andet end Boghvedegrød, og den var ringe, og der var ikke andet end noget daarlig blaasur Mælk at dyppe den i), saa gik jeg ud at fore af — et Stykke Brød havde jeg listet ud af Skuffen derinde under Bordet. — Jens vrinskede, da han saa mig og lugtede dette her Brød. „Nu skal du have dette her foruden din Ration,“ sagde jeg til ham, „kan du saa holde ud at bære en til foruden mig?“ — „Hohohohohoho!“ sagde han. „Det er Ord nok,“ sagde jeg, „du skal ikke komme til at fortryde det.“ — I det samme kom Helle. Hun var baade glad og bedrøvet; saa smilte hun, og saa græd hun, og sommetider bægge Dele paa een Gang. Nu da det skulde være Alvor med hendes Rømning, nu blev hun en lille Smule forfjamsket i det. „De er alligevel mine Forældre, og det er min Fødegaard, jeg aldrig skal se mere i mine Dage; jeg skal ud mellem fremmede og har ikkun een eneste Ven. Rasmus, Rasmus! vil du være god ved mig?“ — „Du kan se,“ sagde jeg, „hvordan jeg er mod Jens, skønt han kun er et umælende: jeg deler min sidste Mundfuld Brød med ham — hvordan skulde jeg nogen Tid blive slem mod dig?“ — „Men hvordan skal jeg slippe herfra?“ sagde hun saa. „Det har jeg betænkt,“ sagde jeg, „det skal ingen Nød have.“ Saa flyede jeg hende mine Staldklæder: Hue og Kittel og det hele, et Par Hoser og et Par Sko, og bad hende gaa ind i Herberget og trække hendes egne Klæder af og i mine. Dem hun var trukket af, skulde hun saa kaste i Søen, der var der tæt ved Gaarden, forat de kunde tro, at hun havde druknet sig selv. Saa klinede jeg hende ogsaa en dygtig

Knebelsbart over hendes Mund. Den havde jeg gjort af Yderspidserne af Jenses Manke. Det grinte hun af. „Gaa nu,“ sagde jeg, „hen ad Vejen nord paa, til du kommer til den By, der ligger en Mils Vej herfra. Saa kan du gaa ind i Kroen og blive, til vi kommer, og det skal ikke vare længe. Men du skal bære dig ad, som du var meget daarlig.“ — Naada: hun gjorde, som jeg havde undervist hende. Et Par Timer efter, saadan i Dagskæret, saa drog Eskadronen afsted. Da vi kom til denne her Kro og gjorde Holdt, kom hun ganske rigtig stavrende ud og bad, om ikke en af os vilde tage hende op. „Hvad fejler du?“ sagde jeg. „Jeg er rent skidt,“ sagde hun, „jeg kan ikke gaa længer.“ — Jeg saa til Ritmesteren og spurgte om Tilladelse. — „Javel!“ sagde han; „men hvor Satan vil du saa have — den, du ved nok?“ — „Det har ingen Nød,“ sagde jeg, „jeg vover Messingjens.“ — „Naa naa!“ sagde han, „det faar Jens og du enes om.“ „Vi er enige allerede,“ svarede jeg; og saa var den Snak forbi.

Mine Kammerater i Pelotonen saa paa denne her lille Dragon med det mægtige Skæg og grinte lidt af ham; men ellers talte de ikke til ham, for de troede, at han var syg.

Naa, det er ikke værd at gøre vidt og bredt af dette her Smaatteri. Vi kom godt hjem, og vi lod lyse for os paa Prædikestolen, og vi holdt Bryllup det snarest vi kunde, og — men det er sandt: jeg havde nær glemmt at fortælle, hvordan det siden gik med Messingjens. Da vi kom til Horsens, saa havde han ogsaa udtjent og blev solgt med nogle andre Udsættere. Jeg købte ham, skönt han kostede vel meget. Men jeg sagde til ham: „Messingjens!“ sagde jeg, „jeg vil have dig og pleje dig og hæge dig paa dine gamle Dage, det har du forskyldt.“ — „Hohoho!“ sagde han; det huede ham. Jeg bedrog ham heller ikke: jeg havde ham paa syvende Aar, og han havde bedre Dage, end jeg havde selv, for han bestilte slet ikke andet, end at jeg red paa ham engang imellem til Købstaden, og i Saatid og om Høsten kunde han tage en Tur nu og da. — Men vi kan ikke leve til evig Tid — Jens maatte ogsaa af Sted. — Jeg havde engang været hjemmefra en fire Dage, og da jeg kom i Gaarden, var der ikke et levende Menneske at se hverken oppe eller nede, undtagen min gamle Moder, der stod og rørte i Grøden paa Skorstenen. „Guds Fred!“ sagde jeg, „hvordan er det fat? hvor er alle de andre?“ „De er ude i Toften hos Messingjens,“ sagde hun, „for han vil til at dø.“ Jeg gik derud. De stod om ham, baade Helle og bægge vore Börn og Karlen og Pigen, og Jens laa imellem dem paa sin Side. „Det er nok skidt med dig,“ sagde jeg. Han lettede sit Hoved og saa saa bönlig til mig og sukkede og lagde

Hovedet ned igen, strakte sine Ben og døde. — „Helle!“ sagde jeg, „han skulde endda begraves lidt hæderligt; jeg vil ikke trække Kjolen af ham for aldrig det; og han skal jordes i Kaalgaarden (Haven), for jeg vil hverken have Svin eller Hunde til at rode i ham.“ — Saa kom han da ogsaa til at ligge under den store Abild, som min Fader havde podet. — Hver Gang jeg ser Træet, tænker jeg paa Messingjens.

„Det var en kön Historie den,“ sagde Mads Ur, skönt den kun var om en Hest. Men nu skal jeg fortælle jer en om en Stakkelsmand („Kæltring“), og hvordan jeg kom af Sted med ham.“

„Dersom,“ — sagde han nu, Mads Ur, — „at I har været i Herning eller deromkring, saa ved I ogsaa, at der er en grumme stor Mose der Sonden for. Den samme Mose er slet ikke saa meget rar at gaa over, for hvem der ikke er vel kendt.

Det var den Sommer, jeg tjente hos Kristens, saa kom der en Ko i Synk derude, og det var af dem, jeg skulde passe paa. Jeg tog hende ved Hornene, og jeg tog hende ved Halen; men hun vilde slet ikke selv hjælpe til; og naar en vil hjælpe en, og en ikke vil gøre en lille Smule, hvad skal saa en blive til? Som jeg staar og trækkes med denne her spedalske Ko, saa kommer der en Stakkelsmand derovre fra Rind — af dem, de kalde Rakkere. — „Jeg faar at hjælpe dig,“ sagde han, „tag du nu ved Hornene, saa vil jeg lette ved Halen.“ Det battede, for kan prikkede hende ogsaa under hendes Hale med sin Pigkæp, og saa fik hun i Sinde at ville selv hjælpe til. „Hvad giver du mig nu for det?“ sagde han. — „Jeg har ikke noget at give jer,“ sagde jeg, „andet end Tak.“ — „Dem vil jeg ikke have,“ svarede han; „men hvis jeg engang skulde komme i Synk enten paa den ene Maade eller paa den anden Maade, vil Du saa række mig en Haand, om du er til Stede?“ — „Da vil jeg ogsaa det,“ svarede jeg. — „Godt nok!“ sagde han, og saa stavrede han op ad Byen til, og saa skete der ikke mer.

Hvornaar var det nu, jeg kom til at tjene i Sunds Præstegaard? — Det kan ogsaa være det samme. Jeg kunde gaa med en Høle, men hvor gammel jeg var, det kan jeg ikke huske, for jeg ved ikke saa nøje, hvor gammel jeg er nu. Præsten var ellers en grumme god Mand, men Gud bevares for Kone, han havde! Hun var saa ond ved ham, som nogen Kone kan være, og han havde ikke Hunds Ret hos hende. Jeg har reddet ham to Gange af hendes Kløer — for han var en lille forpint Spirrevip, og hun var stor og stærk, men jeg var endda stærkere og kunde magte hende. — Hun havde faaet i Sinde at gøre noget ved ham, som jeg ikke skøtter synderlig om at sige, og rendte efter ham

rundt om i Gaarden med en Kniv i sin Haand og raabte, at hun skulde gøre dette her ved ham. Det kunde jeg ikke lide, og saa tog jeg Kniven fra hende og truede hende til at være skikkelig — men det var ellers ikke det, jeg vilde sige. — Saa var jeg engang, medens jeg tjente der, ude ved Kæret for at se til Eftersletten. Og saa kommer denne her Kumpan — den samme Stakkelsmand — slentrende hen ad Vasen imod mig, og han havde to Kvinder i Følge med, og de havde hver af dem en Vugge paa Ryggen og et Barn i hver Vugge. „God Dag skal I have!“ sagde jeg. — „Det skal du selv have,“ sagde han. „Hvordan har din Ko det? Har du ikke ladet hende gaa i Dynd siden?“ „Aa nej!“ sagde jeg, „og I skal endda have Tak engang endnu.“ — „Tjener du i denne her Smule Præstegaard?“ sagde han. — „Det gør jeg,“ sagde jeg. — „Hør! ved du hvad,“ sagde han, „kunde du ikke se at skjule mig disse to Diller med deres Grumslinger en Dag over; for i Morgen skal der være Jagt efter vore Folk, og jeg vil ikke gerne have disse her i Viborghus: jeg skal nok hytte mig selv.“ — „Jeg vil se, hvad jeg kan gøre,“ svarede jeg; „lad dem komme her saadan lidt efter Sengetid til det vestre Hus der, saa skal jeg faa en Stige til Rede og hjælpe dem op paa Høstænget — men har I selv nogen Mad og nogen Drikke?“ — „Det har ingen Nød med det,“ sagde han, „og nu vil vi give dig Farvel, til Solen er vel nede.“ — Saa slentrede de ogsaa hen over Vasen til en Enstedsgaard, og om Aftenen kom de rigtig nok, og jeg skjulte disse her to Kvinder og disse her Börn til den anden Aften, og saa listede de af igen. — Før jeg skiltes fra dem, sagde Kumpanen: „Jeg vil ellers gerne forskyldte dig dette her Stykke — er der ikke noget, du har megen Lyst til?“ — „Ja,“ sagde jeg, „hvad skulde det være? hm? — det eneste var Mortens Ane Kirstine der i den Gaard, hvor I gik til i Aftes. Men hendes Forældre vil ikke lade mig faa hende, for de siger: jeg har for lidt, og det har jeg ogsaa.“ — „Hm! Farlil!“ siger han, „du ser ud til at have et Par gode stærke Arme; det er en god Arvepart, og hun har Skillinger — om et Par Dage kan du jo forsøge, hvordan den gamle kan være til Sinds. Jeg skal hjælpe til, det bedste jeg har lært.“ — Det lyttede jeg efter; for Skam slaa dem, disse her Rakkere! de er ikke saa helt tossede. De kan baade spaa og vise igen, og de kan gøre baade ondt og godt, ligesom det kan falde.

Jeg spekulerede paa dette her et Par Dage og noget af Nætterne med, og saa den tredje Dag drev jeg hen til Mortens. Ane Kirstine stod og vendte Ryggen til, for hun var ved at stryge en Væg, saa jeg kom bag paa hende, inden hun vidste af det. „Jøsses! er det dig?“ raabte hun, „hvor

har du været i alle de mange Dage?" — „Jeg har været hjemme og paa Marken og i Heden, ligesom det kunde træffe sig. Og nu kommer jeg og vil se til dig.“ — „Jeg er ikke værd at se paa," svarede hun og jog sine sølede Hænder ned i Spanden for at skylle Leret af dem. „Jeg er lige glad," sagde jeg, „enten du er gul eller graa, for du er mig den bedste Ven i denne Verden; men jeg skal vel aldrig blive værdig til at tage dig i Favn i Tugt og Ære.“ — „Det var ikke godt andet," sagde hun, „men kan hælde sig, at vi faa at bie lidt.“ — „Jeg kan ikke bie synderlig længe," sagde jeg, „for min Moder vil have Aftægt, og enten skal jeg til Gaarden, eller ogsaa en Søster; saadan er det, og det kan ikke blive anderledes.“ — Saa begyndte hun at snøfte og tørre sine Øjne og sukkede, men sagde ikke noget. Jeg havde ondt af det for hende, men hvad Raad skulde en hitte paa? — Naa, der kom endda en, der kunde give os Raad, og det var saamænd denne her samme Stakkelsmand. Han kommer med den ene af sine Koner og havde sin Glarkiste paa Nakken og vilde ind i Gaarden. Saa vendte han sig om imod os og sagde; „Se se! hvad staar I her og bestiller? Følg med mig ind, lille Pige! saa vil jeg se, om jeg kan lave det for jer; men bliv du her udenfor saa længe, lille Karl! saa vil jeg prøve, hvordan det kan gaa.“ — De gik, og jeg satte mig paa en Sten, der laa der, og lagde mine Hænder sammen — jeg var ikke ret glad. Jeg ved ikke, hvor længe jeg sad der, for jeg var falden i Søvn; men saa vaagnede jeg ved, at der var en, der kyssede mig, og det var ingen anden end Ane Kirstine. „Sidder du her og sover?" sagde hun, „følg ind med, nu er det, som det skal være. Rakkeren har talt godt for os hos vor Mo'er, og da intet andet kunde omvende hende, saa sagde han: „Der sidder en sort Hane paa Ranen — I kunde gerne faa en rød en til at gale over Jer, hvis I ikke gör, som jeg nu siger.““ Derover blev hun en lille Smule bange og sagde: „Det faar at være; men jeg siger dig, Ane Kirstine! jeg vil beholde den sorthjelmede Ko til min Malkning, og jeg vil have al den Aftægt, der kan tilkomme mig.““ „Det er ikke mere end rimeligt," sagde jeg, „og saa har vi vel ikke mere at trættes om. Nu kan du lade lyse, naar du tykkes.“ — „Hør! ved du hvad, Ane Kirstine!" siger jeg: „denne her Stodder, han kommer til at have en Godtgørelse, og den vil jeg give ham med en god Vilje; og kan vi faa fat paa ham, naar vi skal have Gilde, saa skal han ogsaa have en Gryde fuld Suppe og en Høne til sig selv og de her Kvinder og de her Børn.“ — „Det er ikke mer end billigt," sagde hun; „og jeg skal endda ogsaa give dem en Trævl eller lidt mere af mine halvgamle Klæder.“

Naa da: min Svigermoder gjorde et prægtigt Gilde, og der var fuldt op i alle Maader. Stakkelsmanden var der ogsaa med hele sin lange Hale; men de fik da deres Leve-maade for sig selv, kan I nok vide, ved det de var af Rakkerfolket. Ham gav jeg en Trøje, og Ane Kirstine gav Kvinderne hver en Hue og et Korsklæde og et Stykke Vadmel til et Underskørt til hver af Ungerne, og de var farlig godt fornøjede.

Jeg og Ane Kirstine vi havde levet en fire Aar godt sammen, som vi gör endnu, og i al den Tid havde vi ikke set noget til denne Stakkelsmand, skönt vi havde snakket om ham baade den Gang og den Gang, sommetider tænkte vi, at han var omkommen, og sommetider, at de havde sat ham ind i Viborghuset. Naada: saa var det, da vi skulde have vor anden Dreng i Kirke — ham Søren — jeg gik til Præsten for at faa disse her Sager bragt i Orden. Som jeg kommer paa Vasen lige paa det selv samme Sted, hvor jeg saa den Stakkelskumpan første Gang, saa ser jeg en, der ligger ved den ene Side af Vasen paa sin Ryg i Lyngen og med Benene i Grøften. Det var sgu ham, jeg kunde nok kende ham. „Hvorfor ligger du her alene?“ sagde jeg, „fejler du noget?“ — „Jeg tror, jeg vil til at dø,“ sagde han; men han hvæste det ud, jeg kunde knap forstaa ham. „Hvor er de her Kvindfolk,“ sagde jeg, „du plejer at have med dig? Har de forladt dig og ladet dig ligge her paa Vasen?“ — Han nikkede med Hovedet og hviskede: „en Taar Vand!“ — „Det skal jeg give Dig,“ sagde jeg, og saa tog jeg noget af det Regnvand, der stod i Grøften, det tog jeg i min Hatteskygge og holdt til Munden af ham. Men det var ingen Nytte til, for han kunde ikke drikke længer, men han gav et Spjæt med Benene og gabede, og saa var Aanden af ham. — Jeg havde endda ondt af det for ham, og da jeg kom til Præsten, bad jeg ham, at dette her stakkels Spøgelse maatte blive gravet ned paa Kirkegaarden. Det gav han mig Lov til, og saa hentede jeg ham paa min egen Vogn og slog nogle Fjælle sammen og smed ham ned i det nordvestre Hjørne af Kirkegaarden, og der ligger han.

„Det var nu det,“ sagde han Kristen Katballe, „men hvorfor sidder du saa stille, Marie Kølvræa? Kan du hverken fortælle eller synge os noget?“ — „Det var ikke umuligt,“ svarede hun og drog et Suk og sang saa vemodigt, at man skulde næsten tro, det var hændt hende selv.

Det var ved Helmissetider, Marie hun skulde af Sted; hun havde sit Tøj i Haanden, vilde til at gaa sin Vej, Hun havde nu tjent en Sommer i Palle Kristensens

Gaard; hun kom dertil med Svalen, hun var kun sejsten Aar. Den Tid hun var et lille Barn, hendes Fader og Moder var døde, og da hun saa blev større, saa maatte hun tjene for sit Brød. Da hun gik frem ved Stalden, hvor Palle Kristensen stod, da var Marie saa sorrigfuld, at hun knap kunde flytte en Fod. Det var ikke frit for at der stod jo en Taare i Palles Öje. Kan hænde sig, han havde heller set, at hun kunde hos dem blive. Hun maatte ikke for hans Moder, för hun var et fattigt Barn, ellers vilde de haft hinanden, men det skulde nu ikke være saadan. „Far vel nu, Palle!“ sagde hun, da hun gik ham forbi. Han törte sine Öjne og vendte sig og sagde: „Far vel, Marie.“ Marie hun var saa sorrigfuld, hun tyktes, hvor hun gik frem, at al den Del, hun mødte, de sagde til hende ligesom han. Og hvert et Dyr og hver en Fugl, hvert Træ, hun kom forbi, de sagde til hende lige saadan: „Far vel, far vel, Marie!“ Det lakked ud mod Aften, og Hanen paa sin Rane, hun tyktes, at naar han gol, han sagde: „Far vel, dit stakkels Barn!“ Hun tyktes, at baade Hestene og Koen med sin Kalv de saa saa medlidende til hende og sagde: „Marie, far vel!“ Og Hunden i den Gaard han fulgte hende et Stykke paa Vej; og da han vendte om, lod han endda, som han vilde været længere med. Marie hun græd saa bedrøvet: „Gid jeg kunde sige nu snart Farvel til hele Verden, saa var jeg vel forvaret. I Verden er jeg ene, jeg har slet ingen Ven. Gid jeg med mine Forældre nu kunde samles snart igen!“ Og för et Fjerdingaar var omme, da var hun stiv og kold; för Svalen kom igen, da laa Marie i sorten Muld.

